

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVII. ÉVFOLYAM, 15. SZÁM

ÁRA: 1,80 FT

1985. OKTÓBER 10.

Hallgatói tancsoportok a külkereskedelmi vállalatoknál

Akik lent voltak az ős-eleji tatai KISZ-táborban, és részt vettek a kereskedelmi kar tájékoztatóján, értesülhetnek a csirájában már létező tervről, amely kezdeti fogva élvezte a Külkereskedelmi Minisztérium támogatását. Erről a „tanvállalati-tancsoport” elképzeléséről beszélt az ötletergazda és pártfogó, Kollarik Amália, a kereskedelmi kar dékánja.

Milyen terv rejlik a megfogalmazás mögött? Az utóbbi években mind az egyetem vezetőinek, tanárainak, mind a vállalatok képviselőinek értékelésében felmerült az a probléma, hogy a szakmai gyakorlatok mostani rendje és lebonyolítása nem kielégítő egyik fél számára sem. Ezt a véleményt támogatták a hallgatókkal folytatott beszélgetések is. Egyrészt teher volt mindkét fél számára, nyáron a vállalati szabadságolások, a téli időszakban az évszázás, tervkészítés, illetve a hallgatók vizsgák utáni fáradtsága gátolta a beilleszkedést és az érdemi munkavégzést. Másrészt az esetek nagy részében a fogadatlanság, még inkább a kapott feladat nem megfelelő. Behozonyosodott, hogy a szakmai gyakorlatok eddigi rendszere nem jelent megfelelő megoldást a hallgatók gyakorlati képzésére.

Megoldást keresve merült fel annak gondolata, hogy a diákok — konkrétan most a külgazdasági szakosok — számára a KKM egyetértésével, a külkereskedelmi vállalatokkal együttműködve egy újfajta gyakorlati rendszert hozunk létre. Terveink között egy külkereskedelmi profilú tanvállalat alapítása, illetve egy-egy vállalatnál belülről létrehozandó, úgynevezett tancsoportok szervezése szerepelt, ahol minden feladatot — természetesen hozzáértő szakemberek irányítása mellett — a hallgatók végeznének. E tervről 15 cégnek küldtünk tájékoztatót, kérve előzetes észrevételeiket, ezt követően a konkrét teendők megvitatására hívtuk meg szeptember 26-án a vállalatok képviselőit. A tanácskozáson rajtuk kívül képviseltette magát a Külkereskedelmi Minisztérium is.

Milyen eredményeket hozott ez a megbeszélés? Azt hiszem nem túlzok, ha azt mondom, hogy rendkívül hasznos volt. A vállalatok nagyon pozitív reakcióját már az is jelezte, hogy a kiküldött körlevélre részletesen válaszoltak, felsorolva gondolataikat, javaslataikat, és a megbeszélésre is már előzetes, a vezető testülettel folytatott részletes konzultációk után ér.

(Folytatás a 3. oldalon.)

TDK-konferencia

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem 1985—86. évi tudományos diákköri konferenciája 1986. április 14—23. között kerül megrendezésre. A dolgozatok leadási határideje 1986. március 3.

a TDK-tanács

Közművelődési bizottság Új klubok, pénzelosztás, Kinizsi klub

Az egyetem közművelődési önkormányzata, a mintegy 15 egyetemi közművelődési csoport képviselőiből, valamint az állami-, párt- és szakszervezeti vezetők megbízottjaiból álló közművelődési bizottság szeptemberi ülése érdemi döntéseket, élénk vitákat hozott. A bizottság 20 tagjából 17 jelen volt, elnökének — eddigi működése, valamint a párt- és a KISZ-bizottság véleménye alapján — az új rektor ismét Szuhay Miklós professzort kérte fel.

A bizottság észrevételekkel tudomásul vette két új klub, a másodéves Kinizsi kollégisták által szervezett irodalmi klub, valamint a főként harmadévesek által szervezett, a KISZ-bizottság felügyeletével működő társadalomtudományi klub megalakulását.

Ezen az ülésen került sor vita után a Művelődési Minisztérium pályázatára érkezett egyetemi jelentkezések összegzésére, véleményezésére. A bizottság kettő kivételével minden pályázati jelentkezést tartalmazó és összegszerűen is indokoltnak tartott, támogatott és továbbküldött. A támogatott pályázati jelentkezések; énekkar 50 ezer, néptáncegyüttes 40 ezer, jazzklub 40 ezer, amatőrfilm-stúdió 50 ezer, Tanulmány csoport irodalmi színpad 40 ezer, társadalomtudományi klub 50 ezer, irodalmi klub 20 ezer, Rajk szakkollégium 50 ezer, TEK 50 ezer, Törökbálint 20 ezer, Közgazdász szerkesztőség 5 ezer.

Ezután a bizottság vita után felosztotta az öszre tartalkolt egyetemi közművelődési pénzeszközöket. E célra a Rádai klub további 10 ezer forintot ajánlott fel sikeres URH-koncertje bevételeiből. A felosztott 43 ezer forintot a következők kapják: Törökbálint 10 ezer, irodalmi klub 10 ezer, Rajk DB zsebfesztivál 10 ezer, Amatőr Együttesek klubja 8 ezer, irodalmi, grafikai és fotópályázat 5 ezer.

Végezetül a bizottság testületi állásfoglalásában sürgette meg a Kinizsi utcai kollégiumi klub elhúzódo rendbehozatalát (festés, hangszigetelés).

— s

Irodalmi, grafikai és fotópályázat

Az egyetem közművelődési bizottsága és a Közgazdász szerkesztősége pályázatot hirdet irodalmi, grafikai és fotó kategóriában. A pályázat célja, hogy lehetőséget biztosítson az egyetem hallgatói, oktatói, dolgozói ilyen irányú tevékenységének közzétételére. A pályázat díjazására 5000 Ft áll rendelkezésre, a színvonalról függő megosztásban. A zsűrizés feladatát a Közgazdász szerkesztőségének e területeken jártas munkatársai végzik. A legjobb pályamunkákat a Közgazdász közli és a szokásos honoráriummal értékeli.

A pályázatra tetszőleges számban, méretben, terjedelemben, jelígen, a jelíget feloldó zárt boríték kíséretében várjuk a pályamunkákat.

A beküldési határidő: 1985. október 31. A díjak odaítélésére november elején kerül sor

MKKE Közművelődési Bizottsága
Közgazdász szerkesztőség

Gördülékeny jegyzetvásárlás

A mostani félévben újfent akadozik a jegyzetellátás. Nehéz megérteni, miért nem készülnek el időre a jegyzetek és a tankönyvek. De azt még nehezebb felfogni, hogy megievőkhoz miért oly körülményes hozzájutni.

Épp bent felejtette a koliban. És mikor hozná el? sőt. Így hát napokba telik, mire az ember hozzájut a listához és begyűjti magának a jegyzetet, amire már esetleg égetően szükség lenne.

Jegyzetet csak a jegyzetvásárlási lap felmutatása után kaphat a diák. Egy csoport pedig csak egy ilyen listával rendelkezik. Úgy értesültem, hogy ez még a viszonylag kis létszámú (20 fős) csoportokban is gondot okoz, ezért nem nehéz elképzelni, hogy a mi csoportunkban (III. külgazd., 4-es cs.), ahol csekély 34-en vagyunk, mennyi herce-hurcával jár, ha valaki elszánja magát a jegyzetvásárlásra. Az hogy mindnyájan egyszerre együtt menjünk el a könyvesboltba, többszöri sikertelen próbálkozás után kiderült, hogy lehetetlen. Ennyi embert összegyűjteni egy bizonyos időpontban képtelenség. Ráadásul több ilyen „egy bizonyos időpont” kellene, mert a jegyzetek — szokás szerint — nem egyszerre, hanem folyamatosan jelennek meg, tehát minimum 4-5 alkalommal fel kell keresni a jegyzetellátót, mire mindent be tudunk szerezni. Így tehát nap mint nap valóságos nyomozás folyik az említett lista után. — Már megingt kínél van. Ha már nincs az illetőnél, vajon kinek adta oda? Persze már nem is emlékszik! Végre felleljük a kezeset személyt. Ja, hogy ma

Megoldás persze akadna, például sokszorosítani a listákat, hogy legalább 4-5 embernek jusson egy példány. De felmerül bennem az a kérdés is, hogy miért van egyáltalán erre a jegyzetvásárlási lapra szükség. Attól félnek talán, hogy illetéktelen személyek próbálkoznak meg jegyzeteket vásárolni? En nem hiszem, hogy ha valaki nem harmadéves közigazós, akkor például azon fáradozna, hogy egy gazdaság-statisztikai jegyzettel gyarapítsa a könyvtárát. De ha így is volna, szerintem meg kellene becslálni az érdeklődését és különben is a jegyzeteket nem ártana némi ráteremtéssel kiadni, hogy ne csak pont annyit legyen belőlük, amennyire az adott félévben éppen szükség van. Ha pedig már mindenképpen igazolnunk kell jogos igényünket erre vagy arra a jegyzetre, miért nem tehetjük ezt a diák- vagy a személyi igazolvány felmutatásával? Hiszen ezek mindnyájunknál minden időpontban kéznél vannak.

Szeretnénk kérni, hogy ne legyen a jegyzetbeszerzés ilyen problematikus, zűrzavaros és bonyolult, amikor egyszerűen, zökkenőmentesen is meg lehetne oldani.

— is

Gyere újságot írni!

Az újságírás is egy lehetőség a sok közül, amit az egyetem falain belül megtalálhatsz. Ha ehhez van kedved, gyere hozzánk!

Egyetemünk lapja kéthetente jelenik meg, nyolc oldalon. Körülbelül húsz diák ír nálunk, többnyire rendszeresen. A különböző rovatokat is ők vezetik, bár a lapnak négy függetlenített újságíró munkatársa is van.

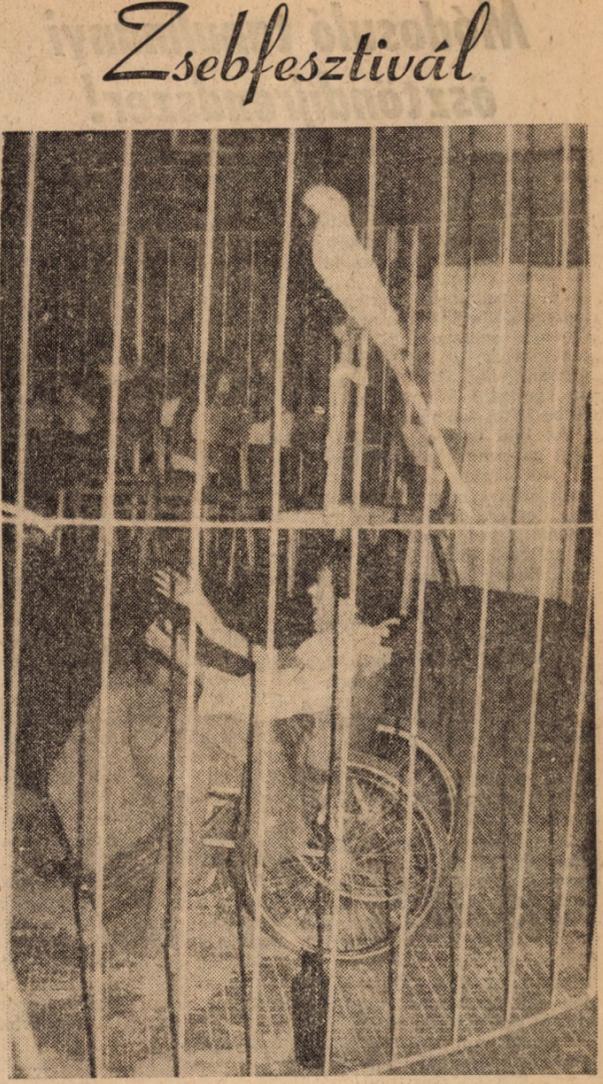
Cikkeinkben figyelemmel kísérjük az egyetem dolgait, a közgazdasági élet eseményeit, írunk az ifjúsági mozgalmról, és a művészetekről, van sport- és humoroldalunk.

Bármelyik rovatunkhoz kapcsolódhatsz, de dolgozhatsz egyszerre több témában is. Fotósokat és karikatúrarajzolókat is várunk!

Pezsgő élet folyik nálunk, vannak saját ünnepeink is. Néha kirándulunk, külföldre is: legutóbb Erdélyben voltunk.

Diákújságíróink közül évente többen választják hivatalosul az újságírást, amit nálunk szeretnek meg. De kerüljenek akár milyen laphoz, a rádióhoz, vagy a tévéhez, szinte valamennyien szoros kapcsolatot tartanak a KÖZGAZDÁSZ-szal és a szerkesztőség új tagjaival.

Várunk, megtalálsz bennünket a III. emelet 324-ben!

A szegei 8¹⁵-ös csoport Új vihar című előadása

Demonstrátorok lettek

Október 4-én ülést tartott az Ifjúsági Bizottság. Megtárgyalta és jóváhagyta a demonstrátori pályázatokat. Ez után a bizottság tagjai előzetes megbeszélést tartottak a bizottság munkatervéről.

Az 1985—86-os tanévben demonstrátori megbízásra pályázó hallgatók közül a következőket hagyta jóvá demonstrátoroknak az ifjúsági bizottság: A filozófia tanszékére **Eliás János** (IV.), a pénzügyi tanszékére **Kiss György János**, **Varga Éva**, **Balogh Anikó** (IV. p.), a szociológia tanszékére **Szántó Zoltán** (IV. tanár A), **Tatár Attila** (IV. áruforg.), az MSZL-be **Ziaja György**, **Sugár András** (V. tg.), **Gáspár Tamás** (III. tg.) a pedagógia tanszékére **Kovács József** (IV. tanár A), gazdaságtörténelmi tanszékére **Szakadát László** (IV. tanár A), pg. tanszékére **Góth Erzsébet** (V. tanár A), NTI-be **Pócs György**, **Endrész Katalin** (IV. tg.), **Huszár András** (III. tg.) közl. gazd. tanszékére **Paukovits Helmut**, **Simon András**, **Fo-**

dor Éva (IV. közl.), ipari üzemszervezés tanszékére **Szűcs Zsuzsanna** (III. ipar), statisztika tanszékére **Sajben Klára** (V. tanár B), **Orlovác Márta** (IV. agrár), **Tóth Katalin** (IV. tanár B), technológia tanszékére **Szerényi Zsuzsanna**, **Ormándi Gabriella** (IV. tanár C), számviteli tanszékére **Vizi Gabriella**, **Rakó Gizella** (IV. tanár B), agrárgazdaságtan tanszék **Wagner Péter**, **Jáborcsik Éva**, **Daróczy Zoltán** (IV. agrár), **Pásztai Ilona** (III. agrár), ipargazdasági tanszék **Hegedűs István**, **Tóth Tamás** (IV. ipar), külkereskedelmi tanszék **Stark István**, **Sugár László** (V. külker.), belkereskedelmi tanszék **Eibel Katalin** (IV. áruforg.), **Fejesné Jenei Csilla** (III. külgazd.), nemzetközi kapcs. tanszék **Keresztes Nagy Csilla** (IV. nemzetközi), piackutató tanszék **Nagy Márta**, **Pintér György** (IV. külker.), Nyelvi Intézet **Knopp Éva** (III. nemzetközi), **Kovács Péter** (III. ág.), **Csurgó Zsuzsanna** (III. külker.).

Hová lettek a pg könyvek?

Kevés van — főként az estisek számára — az új pg könyv első és második kötetéből, pedig 6-6500 példányt nyomtat belőlük — mint a pg tanszéken megtudtuk. A kiadó nem számított a szakemberek nyári érdeklődésére, illetve azoknak a felsőoktatási intézményeknek a tankönyvigényére, amelyek ezen új pg oktatása mellett döntöttek.

Az újrajnyomtatást — mivel a jelenleg forgalomban levő példányok nyomólemezeit megsemmisítették s ezért újra kell szedetni a könyveket — februárra ígéri. Addig is a kecskeméti utcai könyvesboltban utalványra van még a második kötetből: És kérjünk kölcsön, mert vizsga lesz, mégpedig az új tananyagból (ezt is a pg tanszéken tudtuk meg).

KISZ-bizottsági ülés Funkciófelosztás

Az egyetemi KISZ-bizottság szeptember 26-i ülésén elfogadott funkciófelosztása: **Ferenz Gábor** titkár, **Horváth László** szervezőtitkár, **Horváth Gyula** egyetempolitikai titkár. **B. Kiss Tamás** agit-prop. titkár, **Bodnár Zsigmond** közművelődési-kollégiumi felelős, **Csernátóni Gabriella** (közművelődés), **Lenger Csaba** szociális-kollégiumi felelős, **Novák Mária** instruktori-elsőévfolyam-felelős, **Várhegyi László** sportfelelős, **Városi Tibor** sportfelelős, **Branyiczki Imre** (egyetempolitika-szervezeti

Forrai István (egyetempolitika-gazdasági-jogi ügyek), **Martin Hajdú György** érdekképviselői felelős, **Molnár László** tanulmányi felelős, **Vigh István** (egyetempolitika), **Bányár József** (agit-prop.-szakmai-tudományos ügyek), **Tóth Tibor** tájékoztatósi felelős.

A KISZ-bizottság jóváhagyta az alakuló új társadalomtudományi klub céljait, profilját, tervezett programját. A klub a KISZ-bizottság felügyelete, közvetett politikai irányítása alá tartozik.

Módosuló tanulmányi ösztöndíjrendszer!

Az 1982-ben gyökeresen megreformált országos és egyetemi ösztöndíjrendszer fő vonalaiban ma is megfelelő. E fő vonalak: nőtt az egyetem, illetve a hallgatók, a hallgatói közösségek önállósága, hatásköre; következetesen különválasztódnak a tanulmányi és a szociális szempontok, illetve ösztöndíjak; az ösztöndíjakkal jobban lehet differenciálni és az egalitárius szemléletet háttérbe lehet sorozni.

Az 1984 őszi egyetemi ifjúsági parlament néhány további korrekciót javasolt bizonyos aránytalanságok leküzdése, illetve a további differenciálási lehetőségek, valamint a hallgatói önállóság érdekében. Ennek hatására az egyetemi ösztöndíjszabályzat többek között a következőkben módosult:

1. Kiemelt ösztöndíjat a legjobb differenciálás érdekében a korábbi 1 százalékos helyett a hallgatók 2,5-3,5 százaléka kaphat, feltétele pedig a kiemelkedő szakmai teljesítmény esetén a korábbi 4,50-es helyett a legalább 4,26-os tanulmányi átlag.

2. A kari ösztöndíjkeret szakokra és csoportokra bontásakor a szakok közti aránytalanságok csökkentése érdekében a korábbi finomabb módszert tesz lehetővé és ajánl. Ennek lényege: „Minden ösztöndíjra jogosult hallgató kapjon egy pontszámot tanulmányi átlaga alapján a következőképpen: minden 3,00 fölötti század az átlagból 1 pontot ér.

(Tehát $3,75 = 75$ pont, $4,65 = 165$ pont.) Ezeket a pontszámokat összeadják csoportonként és szakonként. A rendelkezésre álló kari keret elosztják a kari összpontszámmal, így kiderül, hogy egy pont hány forintot ér, pl. 9,18 Ft/pontszám. Ezen értékek alapján aztán már könnyen kiszámolható a szak-, illetve a csoportkeret. Mindez természetesen távolról sem jelenti azt, hogy az elosztás a csoporton belül is hasonlóképpen történik, ott természetesen az eddigi autonómia — a differenciálás igényének megerősítésével — változatlan.”

3. Az ösztöndíjelosztási mechanizmus további demokratizálása érdekében a hallgatók jogosítványait nem a KISZ, hanem a hallgatók gyakorolják, tehát a kari és a csoport diákjóléti felelősök nem KISZ-es, hanem hallgatói alapon választódnak ki. Ez nem jelenti azt, hogy a szak — és ahol ilyen KISZ-es szint létezik — a csoport szintjén a KISZ-nek nem kell következetesen fellépnie politikai eszközökkel az elvtelen kiváltság ellen, a reális differenciálás érdekében.

Több más módosítási javaslathoz nem sikerült konkrét megoldást találni. Ennek ellenére a módosítások jól szolgálhatják az igazságosabb elosztást. Ezzel élni azonban a nagyobb önállóságot kapott hallgatók, hallgatói csoportok felelőssége.

Diákok tanáraikról — számokban

Az ipari kari tanács október elsején tartott ülésen először elítélte a kar 1980-81-es tanévi munkatervét. Elfogadta Kupcsik József rektor-nyeltes lemondását a kari tudományos és doktori tanács vezetői tisztségéről (megköszönte az e téren végzett munkáját), és támogatta Mészáros Tamás jelölését erre a posztra.

A testület áttekintette az oktatók hallgatói véleményezésének kari tapasztalatait. Kerégyártó Györgyné dékán ismertette az ipari kari oktatók hallgatói véleményezésének tapasztalatait. Elmondta, hogy a kérdőívek összesített eredményei gyorsan eljutottak az érintettekhez. A tanszékek tanszéki értekezleten vitatták meg az általánosítható tapasztalatokat. Egyöntetű véleményük szerint hasznos volt a felmérés, folytatni kell a véleményezéseket és eredményeiket figyelembe kell venni az oktatók értékelésekor. (A tanszéken egyenként is elbeszélgettek a véleményezett tanárokkal és az óralátogatásokat is befolyásolja az itt kapott eredmény.) Kisebbségi javaslatok is érkeztek, például, hogy csak akkor vegyék figyelembe egy csoport véleményét, ha a véleményezőkről a csoport diákjainak legalább 75 százaléka jelen volt.

A kar 30 oktatójáról 38 véleményezés készült (8 oktatót 2 csoport értékelt). A statisztika tanszék 8, a számvitel tanszék 10, a közlekedés tanszék 3, a szervezés tanszék 3, az ipargazdaságtan tanszék 4, az agrár tanszék 2 tanárt véleményeztek. Nyolc tanárral, 12 adjunktussal, 5 docenssel, 3 külső oktatóval és 2 egyetemi tanárral volt érintett. Tizenegy csoport volt másodikfolyamos, huszoneg harmadévfolyamos és kettő negyedévfolyamos.

A kari oktatók a legjobb minősítést az egyes, hetes, nyolcas kérdésekre kapták (Mennyire állítható, hogy az oktató rendszeresen felkészült a

foglalkozásokra; Hogyan értékeli az oktató munkafegyelmét; Milyen mértékben mutatkozott szakmailag felkészültség az oktató).

A leggyengébb értékek a kettős, hármas, tízes kérdésekkel kapcsolatban születtek (Mennyire adott új szemléletet, bővítette a szakmai látókört az oktató tevékenysége; Mennyire ösztönzött rendszeres önálló szakmai munkára az oktató tevékenysége; Mennyire érték a szakmai vonatkozásokon túl pozitív emberi, etikai hatások az oktató részéről).

A 11-es kérdésre (Egyetlen számmal foglalja össze az oktatóról kialakított összbélyegémet) adott válaszok és a főátlagok a következőképpen alakultak: statisztika t. 4,18 és 4,16; számvitel t. 3,64 és 3,65; ipargazdaságtan t. 3,89 és 3,67; üzemszervezés t. 2,99 és 2,99; közlekedés t. 2,82 és 2,83; agrár t. 3,22 és 3,31.

A véleményezéssel kapcsolatos kérdések között felmerült, a diákok szubjektív véleménye, a kérdőív eredményeinek és a kérdések súlyozásának problémája. A dékán válaszában elmondta, hogy igazán csak a több éven át végzett felmérések ismétlődő tapasztalatai adhatnak olyan eredményt, amelyet az előléptetések, kiténtetések meg-, illetve odaitéléseknél, az egyes oktatók munkájának elbírálásánál figyelembe vehetnek annak ellenére, hogy mint minden ilyen felmérés az tartalmaz szubjektív elemeket. A kérdések értékelése arra mutat, hogy az egyes kérdésekre adott válaszok erősen összefüggenek a válaszadók általános benyomásaival.

Az egyebek között Kerégyártó Györgyné elmondta, hogy a kar saját pénzügyi forrásainak felhasználásával segíti 13 hallgatót (9 közlekedés szakos, 2-2 ipar, illetve agrár szakos) nyelvtanulását.

K. S.

Olvastuk...

Egyetemünk a közéletben

A moduláris és a lépcsős képzés a hazai felsőoktatásban” címmel egyetemünk rektora, Csáki Csaba és mások szerkesztésében adta ki legújabb tudományos összeállítását az Oktatókutatási Intézet. A kiadványból, melynek szerzői között található Csáki Csaba mellett egyetemünkről Marosi Miklós és Kovács Ferenc is, az egyetemfejlesztési koncepcióban foglaltaknál részletesebben megismerkedhetünk a moduláris és lépcsős képzés különböző kedvező és kevésbé kedvező hazai tapasztalataival, az azzal kapcsolatos különböző értelmezésekkel, tervekkel és szándékokkal.

A Valóság című tudományos folyóirat 1985/9-es száma tág teret szentel Sávári Zsuzsa cikkének, mely az egyetemünkhöz kötődő Interdiszciplináris Tudományos Diákkörről szól. A különböző felsőoktatási intézmények — köztük egyetemünk — hallgatóiból, fiatal oktatóiból és értelmiségiekből álló diákkör, az ITDK 1981-ben alakult meg a Rajk László Szakkollégiumban. „Egy lehetséges hol-

nap” című komplex kutatásuk jelentős társadalmi kísérlet, a jövő embere életfeltételeinek sokoldalú vizsgálatára, alakítására irányul. Egyetemünkön legutóbb az 1985 tavaszi egyetemi, főiskolai ifjúsági napok (EFIN) keretében mutatták meg.

A KISZ KB mellett működő egyetemi és főiskolai tanács (EFT) alkalmi kiadványsorozatának, az *ef-lapoknak* az utóbbi hetekben megjelent 1985/3-as és 4-es száma bőven foglalkozik egyetemünkhöz kapcsolódó témákkal. Az EFIN-ről szóló tudósítás, valamint Komócsin Sándor, B. Kiss Tamás, Zsubori Ervin, Kalotay Kálmán, Budai János, Rimóczi Károly és mások írásai mellett a lap kiemelkedő alkotása az a dolgozat, amely a téli népművelési gyakorlat (TNGY) pályázatán második díjat nyert és amelynek szerzői közt két közgazdász diák, Pappi Szilvia és Varga Marina található. A tanulmány a népfőiskolák progresszív hagyományai támogatásának szükségességéről és kívülről támogatott gyakorlati nehézségeiről szól.

— 5

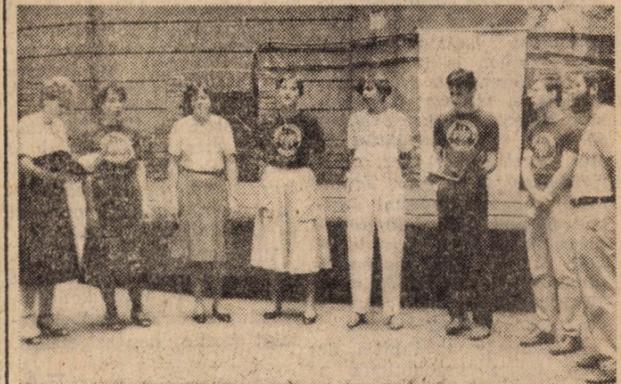
Zsebfesztivál a Rajk szakkollégiumban

Beszélgetés Bereményi Gézával

Tovább robot a 8.15-ös

Jelenetek a zenei programból

Fotó: Kalotay Kálmán

Tanulmányi verseny a statisztika tanszéken

A statisztikai tanszék az alábbi felsorolt témákban tanulmányi versenyt hirdet az egyetem II—V. évfolyam hallgatói számára.

Témák:

1. A termelési hatékonyság mérésének statisztikai problémái az iparban, különös tekintettel az árváltozások hatásának kiszűrésére.
2. Az elmúlt 10 év ipari termelését befolyásoló fontosabb tényezők hatásának elemzése.
3. Az eszköz- és bérjévedelmesség alakulásának vizsgálata az iparban az 1980-as években.
4. A szerződéses üzletek szerepe a kereskedelemben a statisztika tükrében.
5. Az idegenforgalom alakulásának statisztikai elemzése.
6. A zöldéghaték termelésének alakulása az 1970—1984. években.

7. A kisüzemek (háztáji és kiegészítő gazdaságok) állatállományának alakulása az 1970—1984. években.

8. A külkereskedelmi forgalom időbeli és térbeli alakulása 1976 óta.

9. Theiss Ede vagy Kádás Kálmán statisztikai munkássága.

A versenydolgozatok terjedelme maximálisan 20 oldal, benyújtásának határideje: 1985. november 29. Forrásként felhasználható minden hivatalos statisztikai kiadvány, ezek — szükség szerint — a tanszéken megtalálhatók. A sikeres dolgozatok jutalmazzuk, amelyhez az ipari kar és a Központi Statisztikai Hivatal biztosít keretet. A versennyel kapcsolatos esetleges további felvilágosítást Róth Józsefné adjunktusnál lehet kérni.

Statisztikai tanszék

Filmcsemegék a Közgáz Filmklub műsorán

Újra beindult a Közgáz Filmklub! Ezúttal a filmkedvelők, mozirajongók, celluloidfakók a jogszálló és csehszlovák újhullám ritikán látható alkotásain csemegézhetnek. A tervezett program az alábbi:

okt. 8.: Kachyna: Székérrel Bécsbe; 15.: Schorm: Tékozló fiú; 23.: Papousek: A legszebb kor; 29.: Chytilova: Szászorszék vagy Nemec: A szerelem mártírja. Nov. 5.: Draskovic: Horoszkóp; 12.: Dordevic: Reggel, Dordevic: Dél (fél 6-kor és fél 8-kor); 19.:

Jelic: A rovarölő; 26.: Berkovic: Rondo. Dec. 3.: Hucijev: Mi húszévesek; 10.: Passer: Intim megvilágításban.

A vetítések fél 8-kor kezdődnek a Honvéd mozi nagyszínházban. A szervezők ígérete szerint aki legalább kilenc filmet megnéz, az a jövő félévi filmklub-bérletet ingyen megkapja! Soha vissza nem térő alkalom!

A filmekhez mindenkinek jó szórakozást kívánunk!

Közgáz Filmklub

Választások Magyarországon 1985-ben

Társadalomtudományi klubunk politológiai klubszervezetének első programja október 14-én hétfőn 19 órakor „Választások Magyarországon 1985-ben” címmel beszélgetés Kukorelli Istvánnal, az ELTE adjunktusával, aki konkrét vizsgálatokat végzett az idei választások lebonyolításáról,

tapasztalatairól. A helyszín — ha rendbehozatala megtörténik — a Kinizsi utcai kollégium klubja, ha nem készül el határidőre, akkor a Nyelvi Intézet Makarenkó utcai színházterme. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Társadalomtudományi klub

Meghívó!

Szeretettel meghívjuk egyetemünk valamennyi polgárát új klubunk egyetempolitikai klubszervezetének első programjához október 14-én hétfőn 19 órakor „Választások Magyarországon 1985-ben” címmel beszélgetés Kukorelli Istvánnal, az ELTE adjunktusával, aki konkrét vizsgálatokat végzett az idei választások lebonyolításáról,

Társadalomtudományi klub

Egy állam eltűnt

Gondolom mindannyian kiakadtunk már párszor, amikor hallottuk azokat a sztorikat, melyek szerint határainkon túl gyakran keverik Budapestet Bukaresttel, a magyar nótát a magyar népzenevel vagy éppen Rákóczi Rákóssal. Arról nem is beszélve, amikor a külföldi számár a magyar nép a gulácskocsis-csárdás Bernmuda-háromszögben tűnik el. Ugy tűnik, a mexikói földrengés szenzációjától leittasodott tömegtájékoztató révén, mi is ilyen sértések elkövetőivé válhatunk a mexikóikkal szemben.

Összevetve Gelényi Csabával (a vil. gazd. tanszék munkatársa), aki 15 hónappal ezelőtt ösztöndíjasként még mexikóvárosi lakos volt, természetesen a földrengésről beszélgetünk. (Ismerőseiről, barátairól szinte semmit nem tud.)

— A mexikóiaknak két szavuk van arra, amit mi földrengésnek nevezünk. Az egyik a temblor, ami rezgést, rázkódást, remegést jelent, a másik a terremoto, aminek a jelentése azonos a mi földrengés szavunk tartalmával. A „temblor” mindennapos mexikóvárosban. Senki sem figyel oda, ha a lakásban kicsit megmozdul a lámpa vagy megreccsenek a bútorok. Az utcán, valamilyen járművön utazva észre sem lehet venni ezeket. Mindazonáltal egy 7,8-as erősségű „terremoto” sem képes veszélyeztetni olyan emlékműveket, amelyek nincsenek.

— Úgy érted, hogy a sajtó dezinformál?

— Igen. Bántó és könnyen elkerülhető pontatlanságok jelentek meg a magyar sajtónak a külföldi hírügynökségektől — gondolom ellenőrzetlenül — átvett tudósításában. Például a Magyarországból és a HVG-ben is olvasható az a mondat, miszerint nem keletkeztek károk a városok déli részén lévő pótolhatatlan aztek emlékekben. Namost ott aztek emlékek nincsenek. Mexikóvárostól északra helyezkedik el Teotihuacan romváros, az ameri-

K. S.

Hallgatói tancsoportok a külkereskedelmi vállalatoknál

(Folytatás az 1. oldalról.)

keztek. Ilyen előzmény után a tanácskozás igen aktív és konstruktív volt. Rengeteg gyakorlati útmutatást, tanácsot adtak. De hát magának a beszélgetésnek is ez volt a célja. Az érdeklődésre jellemző, hogy további vállalatok kezdeményezték, hogy vegyék fel velük is a kapcsolatot, mert őket is érdekli ez a gyakorlati forma.

— Milyen elképzelések, érvek hangzottak el a tanácskozáson?

— A vállalatok képviselőinek véleménye abban megegyezett, hogy a tanácslati forma még korai lenne — bár a KKM képviselője szerint ennek személyi és jogi megvalósítása előtt elvileg nincs akadály — nagy lenne kellő tapasztalatok hiánya a kockázat, nincs megfelelő helyiség, tisztázatlanok az anyagi kérdések. Ugyanakkor hangsúlyozottan támogatták azt a lehetőséget, hogy egy-egy aktív külkereskedő irányításával négy-öt hallgató alkotta egy tancsoportot, divatos szóval élve csapatot. Ez a csapat kapna meg egy feladatot, amit kidolgozhatna, „végigvihetne”. A gyakorlati formában részt vevő diákok teljes keresztmetszetet kapnának a külkereskedelmi munkáról, adott esetben még tárgyalásokat is folytathatnának. Felmerült az a lehetőség is, hogy egy-egy team ötletgazdaként is funkcionálhasson, és a kisebb volumenű piaci lehetőségeket felkutató, elemző, venne részt az érdemi munkában. Egy-egy csoport egy főállású dolgozó feladatkörét végezné el, úgy, hogy a folyamatosság biztosítva legyen. Ennek kidolgozása még hátralévő feladat.

— Milyen konkrét eredmények születtek?

— Már a tanácskozáson több vállalat jelezte, hogy akár rögtön is tudna alkalmazni részfoglalkozásban 5-10 hallgatót, érdemi munkakörben. (Piacélemezés, devizaelemezés.) Egyet-értés volt abban is, hogy ez a fajta együttműködés kölcsönösen előnyös lenne, hiszen hallgatóink az elméleti felkészültség mellett igazi gyakorlati munkát végeznének még az egyetem évek alatt, a fogadóvállalat pedig megismerhetné a gyakorlati képességeit, konkrét szituációkban mérhetné le tudásukat. Szemben a társadalmi-össztöndíj-szerződésekkal, itt rugalmas-

sabb és anyagi kockázattól mentes lenne a kapcsolat, és annak fenntartása. Ha kölcsönösen kedvezőnek bizonyul a gyakorlat, akkor a hallgató munkavállalói engedéllyel tovább maradhat az adott cégnél, „bedolgozhatja magát”.

A teamei munkára az egyetem és a vállalat közötti egyeztetés alapján maximum havi 50 órát biztosítanak a szorgalmi időszak alatt, és azt letöltött szakmai gyakorlatként ismernék el.

— Milyen követelmények alapján válogatják ki a hallgatókat?

— Ez a forma nem lenne kötelező, tehát a hallgatók vállalkozhatnak, ha szakmai és általános tanulmányi eredményük és nyelvtudásuk megfelelő. E feltételek ezen a szakon a felsőbb évfolyamok hallgatói általában megfelelnek. Véleményem szerint a nem külkereskedelmi szakos hallgatók (például pénzügyi, közlekedési szakról) is részt vehetnek ebben a gyakorlati rendszerben, természetesen a fenti feltételek mellett.

— Milyen visszajelzés lenne erről az egyetemre?

— A gyakorlatban is lemerülnek az egyetemen szerzett elméleti tudást, az alkalmazó cégek munkatársait aktívabban bekapcsolhatnánk az oktatásba. A nyelvi képzés is tovább javulna, mert a nyelvet használniuk kell a vállalati munkában, talán a szerzett tapasztalatok alapján a hallgatók jobban felismernék, hogy a mindennapi tevékenységben milyen nyelvekre van szükségük.

— Mikor indulhat meg ez a tancsoportos gyakorlati rendszer?

— Természetesen a főhatóságunk engedélyével kísérleti jelleggel szeretnénk kipróbálni ezt a gyakorlati formát. A végzős pontosság érdekében megkértük a vállalatokat, hogy november közepére küldjék el igényüket, pontosan hány embert, milyen nyelvtudással, milyen feladatra, mennyi ideig tudnak és akarnak alkalmazni. Ezt követően tartanánk a hallgatók részére egy részletes tájékoztatót, ami után jelentkezni is lehetne a gyakorlatra, szigorúan önkéntes alapon. Így lehetővé válna, ha sikerül minden hozzájárulást megszerezni — hogy az első csoportok már februárban megkezdhesék munkájukat.

— Köszönöm a tájékoztatást.
Nagy Gábor

Nyelvi „gyakorlat”

Az NDK-ban jártunk. Célnak a nyelvtanulás volt, mert rájöttünk arra — ami teljesen nyilvánvaló —: csak külföldön, élő környezetben lehet hatékony a nyelvtanulás. Eltöltünk 3 évet kemény munkával, miközben irigyeljük azokat, akik jó személyes kapcsolataik révén, illetve egyetemünk szervezésében külföldi környezetben mélyíthetik el az itt tanultakat. Tanáraink ugyan elvárják és javasolják a külföldi utat, de ezt abszolút kötelezőszerűen teszik anélkül, hogy kérésük megvalósításának realitását néznék. Nincs mindenkinek külföldön rokona, ismerőse, főleg nincs angol, francia nyelvtudás. Arról nem is beszélve, hogy külföldre kijutni, még ha egy beszélgetőpartner is vár, nem elég. Olyan környezet kell, ahol a szakmai anyagot, vagy legalábbis valami nívósabb anyagot szívhat magába az ember. Nekünk ugyan az NDK-ba könnyű eljutnunk, de a fent említett célok eléréséhez a csoportos, szervezett, külföldi egyetemmel egyeztetett utat éreztük a legmegfelelőbbnek. Felismertük az igényt, előre átgondoltuk, mégis csalódnunk kellett. Az út — talán túlzó ez a jelző — turista jellegű sikerült a berlini közgazdasági főiskola mindenféle segítségét megtagadott tollunk. Programjainkat így magunknak kellett megszervezni, ott helyben felállítani magunkat. Ez egész jól si-

került — s ezért tanárnőnknek, Szilágyi Máriának kell köszönetet mondanunk. Ilyen szempontból tehát jó volt az út, de a célt tekintve...

Csoportunk töretlen jókedvét az alábbi szilánkok tükrözik.

— Az első napokban „gazdag” külföldiek lévén, kizárólag I. osztályú éttermekben és kávéházakban étkeztünk. Anyagi helyzetünk megrendülése után (3. nap) kipróbáltuk a szerényebb kiskocsmákat és büféket is, utolsó nap pedig reggeltől azt találgattuk, vajon milyen ellátást ad a MALEV.

— Az utazás számokban összefoglalva:

— az S-Bahn-nal megtett távolság 400–500 km/fő

— az elfogyasztott Eisbecher-ek és fagyaltok száma összesen körülbelül 50 darab,

— vásárolt kisebb-nagyobb konyhafelszerelések száma kb. 130,

— elvesztett illetve sérült csomagok száma 3.

Ami az utazásban legkoszabb volt: a sor a szállásközvetítőnél; legrövidebb: a szeptember 9-től 15-ig tartó hét; legmelegebb: a városnézés alatt a buszban; legbarátságosabb: egy pincér a pályaudvari restiben; legbarátságosabb: az időjárás; leghidegebb: az uszoda medencéje; legkellemetlenebb: éjjel 1-kor becsöngetni szállásért; legkellemesebb: az, hogy befogadtak.

III/4. német csoport

A Skála-Coop titkai Menedzser 1 millióért

„Menedzser: (ang.) összetett, bonyolult feladat, nagyobb (üzleti) vállalkozás megszervezésével és irányításával, különösen ennek gazdasági vonatkozásaival foglalkozó szakember.”

Menedzseriskola: (ang.—magy.) olyan teljesen újszerű kezdeményezés, amelyet a Skála-Coop Vállalat hívott életre a saját szakember-utánpótlásának biztosítására.

Dr. Paulics József, a Skála oktatási főosztályának vezetője, aki a kiváncsiskodó újságírók kérdéseire válaszol.

— Milyen igény hívta életre ezt a képzési formát? Milyen okok miatt kell egy nagykereskedelmi vállalatnak gazdasági szakembereket képezni, amikor itt vannak erre a célra a főiskolák és az egyetemek?

— Véleményünk szerint nem ilyen jellegű képzést ad az egyetem és a főiskola. Az onnan kikerülő végzősök döntően az elméleti területen dolgozhatnak eredményesen kutatóintézetekben, az államigazgatásban stb. A gyakorlati életre nevelés azonban gyengébben valósul meg. Vonatkozik ez a már specializáltabb továbbképző intézetekre is. Ez utóbbi képzési formába mi is bekapcsolódunk, de az a tapasztalatunk, hogy új ismereteket nem ad, tananyaga az egyetemi jegyzet kivonata csupán.

— Konkrétan milyen feladatok ellátására képzik ezeket az embereket?

— Vezetői feladatra.

— Milyen szintű vezetői feladatra?

— Bármilyenre. Ez a tanuló tehetségétől függ. Mi igazán ütőképesnek a középszintű vezetőgárdát tartjuk. Az egyetemről kikerülő végzős fiatal szakemberek első munkahelyükön szembekerülnek a pályakezdés klasszikus problémáival. Végzik a rájuk kirótt feladatokat. A tehetségesebbek később kiugranak, vezetőkké válnak. Közben eltelik az az idő, amely alatt a pályá-

zódás, amely rögzíti a juttatásból hasznosítható lenne. Az ilyen „természetes” úton történő vezetővé válás szerintünk túl sok időt igényel. Ezt az időt szeretnénk mi megspórolni.

— Az oktatás ilyen rendszerben teljesen újszerű és szokatlan. Kik azok az emberek, akik taníthatnak, taníthatnak ebben az iskolában?

— Elsősorban vállalati szakemberek. Jól képzett fiatal vezetői gárdával rendelkezünk. Rájuk számíthatunk. Rájuk kívül meghívott előadók is vannak. Belföldről és külföldről is hívunk oktatókat. Ezek a szakemberek kifejezetten a gyakorlati élet tudorai. Egyébként őket is versenyeztetjük, hogy tényleg a legjobbak kerüljenek ide. Ha színvonalas munkát végeznek, akkor elég magas díjazást tudunk biztosítani a számukra.

Ha azonban az előadást más derül ki, akkor megköszönjük a munkáját és többet nem hívjuk.

— Az akció híre gyorsan terjedt. Milyen követelményeket állítottak a jelentkezők elé, hányan jelentkeztek és végül hányan feleltek meg a felvételeknek?

— Huszonhatodik évüket még be nem töltött, közgazdász diplomával rendelkező jelentkezőket vártunk. Ennek ellenére a pályázók között volt mérnök, orvos, állatorvos és mezőgazdász is. Őket egyelőre el kell küldnünk. Az előzetes 1500 jelentkezőből végül is 420-an pályáztak, ebből húszat tudunk felvenni.

— Mit tudtak ígérni ennek a húsz embernek?

— A két éves képzés alatt 5900 forint alapfizetés és 0-tól 100 százalékgig egy ösztöndíj-szerű juttatást az alapbér fellett a tanulmányi előmenetel függvényében.

— Emellett mi köti még őket a vállalathoz? Milyen lehetőségeket tudnak biztosítani a számukra a képzés után?

— Van egy speciális szer-

ződés, amely rögzíti a juttatásokat és a kötelezettségeket. A végzetek a két év elteltével vezetői megbízást kapnak. Az ezt követő három évben további látókörszélesítési lehetőségeket kapnak. Ez jelentheti egy külföldi (USA, NSZK) menedzseriskola elvégzését is. Segítjük őket abban, hogy lakáshoz jussanak. Nem elhanyagolható az sem, hogy egy fő kalkulált képzési költsége kb. egymillió forint. Ez felefele arányban oszlik meg a vállalattal és az egyén között. Ha a vezető eltölti a vállalatnál 10 évet, akkor a Skálának nem lehet anyagi követelése vele szemben. Ellenkező esetben a rá eső részt törlesztenie kell.

— Mikor indul a tanév?

— Szeptember 2-án, de nálunk a tanév 12 hónapos.

— Mondana valamit arról, hogyan folyik az oktatás?

— Ez a mi üzleti titkunk. A részletes tananyagot szigorúan bizalmasan kezeljük. Egyébként az anyag nem túl merev, csak fél éves tervek készülnek, a terv menet közben is változhat, további tervek kialakításánál pedig figyelembe vesszük a hallgatók észrevételeit is. A képzés kétharmad részben gyakorlati, s a maradék elmélet is speciális. Ilyet eddig ilyen célból még nem tanítottak. Olyan ismeretek ezek, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a vállalati életben.

Felkészítjük ezeket az embereket arra, hogy 2 év után rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel, amelyekre rutinos vezető 5-10 év alatt tehet szert. Fontos, hogy a vezető vállalkozó típusú legyen. A vállalat életben a kiugráshoz sokszor kevés a tehetség, szerencse is kell. Itt mi ki akartuk küszöbölni a szerencsét is. Az a célunk, hogy az értelmes embereknek ne kelljen arra várni, hogy felcsillanjon előttük a szerencse.

— Érdekelne, hogy milyen a nemek közötti megoszlás?

Diák-lak(na)

Két héttel ezelőtt a Műszaki Egyetem albérletes kisértékét bújta. Miután ez a forrás is kimerült, maradt az Expressz újság. Pedig már október közepén járunk, de még mindig vannak, akiknek nincs lakásuk. Csak a fejbübjálat, szott ki az újság mögöl, amikor megkérdeztem — nem talál szobát albérletet? Jelenleg hol laksz? — Egy solymári ismerős házaspár könyörült meg rajtam, náluk lakom, de csak a hét végéig. Azután szedhetem a sátorfámat.

Ilyen szorongató gondjai vannak egy negyedéves diáklánynak, pedig már a diplomamunkájával kellene foglalkoznia. Sajnos, nincs egyedül ezzel a gonddal.

Harmat Zsigmond, az elméleti történet tanszék oktatója, az egyetem kollégiumi felelőséhez fordultam a kérdéssel: — Mi a helyzet a diákok kollégiumi elhelyezésével illetően?

— Az előző tanév második felében fogtunk hozzá ehhez a munkához. A kollégiumot igénylő diákok másodikától kezdve felvételi lapot töltenek ki, amelyen az adatokat pontosítottuk. Az egy főre jutó jövedelem alapján 50 pontot lehetett elérni, 30 pontot a tanulmányi eredményért és 20 pontot a közösségi munkáért. A legtöbb pont, amit el lehetett érni, 100 pont volt. Ezt az egészet számítógépre vittük, az kihozott egy sortrendet a 640 jelentkező közt.

— Mikor kezdődött a kollégiumi felvétel?

— Két útemben folyt a felvételi. Az első július elején került sor, amikor a számítógépes lista alapján 41 pontig bezárólag automatikusan mindenkit felvettünk a Kínizsi és a Ráday kollégiumba. Ezzel a két nagy kollégium 85%-át feltöltöttük. Ezen felül 4-5 százalékos erejéig a diákbizottságok kaptak lehetőséget arra, hogy felvegyenek a 41 pont alattiakból is, akiket úgy ítélték meg, hogy az előző kollégiumi te-

ahová még további 20 hallgatót tudunk elhelyezni.

— Jelenleg hány fellebbezőnek nem tudott az egyetem kollégiumot biztosítani?

— 35 olyan kérvényező van még, aki nem tudott albérletet szerzni, vagy nem bírja vállalni a magas albérleti költséget, de ez a szám szinte napponta 1-2 kérvénnyel nő.

— Egyetemünk számára az új tanévben megszűnt a vári kollégium, s ezzel mintegy 50 kollégiumi férőhely. Hogyan pótolta ezt a minisztérium?

— Törökbálinton kaptunk több férőhelyet, de nem annyit, mint amennyi a Várban volt. 20 férőhely hiányzik. Nehezíti a helyzetet, hogy a kollégiumokban 41 olyan lakó is van, akik a diákok férőhelyét foglalják el. A Ráday kollégiumban pl. az igazgató és a nevelőtanárok, valamint egyéb nem hallgatók, összesen 18-an, hallgatói szobákban laknak. Ez a jelen körülmények között nagy feszültséget teremt. Szó volt róla a kollégium megalakulásakor, 1981-ben, hogy a Ráday kollégiumhoz kapcsolódó lakásokat, amelyeket lengyel munkások laktak, kiköltözésük esetén átadják az igazgatóknak és a nevelőtanároknak. A kiköltözés után a nyár folyamán át is alakították a lakásokat, de ezúttal a chicagói egyetemről érkező diákok fogják benne lakni.

— Tett-e lépéseket az egyetemi vezetés a kollégiumi férőhely további bővítése érdekében?

— Próbált további megoldásokat találni, de egyelőre nem járt sikerrel. Például a Bartók Béla úti építőipari munkásszállás kihasználatlan férőhelyeit szeretne volna megszerezni az egyetem vezetése, de ezeknek olyan pénzügyi kihatásai lettek volna, amit a minisztérium nem tudott vállalni. Annál is inkább, mivel az állami gazdaság a törökbálinti kollégium bérleti díját megemelte a tanévtől kezdődően 30 százalékkal.

— Tudvalevő, hogy a kollégiumi felvételnél is van egy bizonyos rektori keret. Milyen lett ez felhasználva?

— Mivel ilyen nehéz a kollégiumi helyzet, a fellebbezők

— Úgy indultunk, hogy teljesen szabad teret biztosítsunk a hölgyeknek. A 420 pályázó közül 262 nő volt. Úgy tűnt, hogy a nőjelentkezők agilisabbak, aktívabbak, mint a férfiak. A 60 között azonban már csak 26 nő maradt, s a végösszám 20-ba már csak négyen kerültek be. Vigaszt jelenthet a hölgyeknek, hogy az osztályfőnök szintén nő.

— Hogyan végződik egy ilyen két éves kurzus, hogy derül ki, hogy ki a jobb?

— Vizsga nálunk nincs. A résztvevők a képzési idő alatt a vállalatnál az összes fontos munkahelyen gyakorlati munkát végeznek. És bárkivel is dolgoznak, őket mindenki minősíti, főnök, gyakorlatvezető, oktató stb. Pontos, hogy ehhez a teljesítménycentrikus sághoz hozzászokjanak, s ezt el is fogadják.

— Tudomásom szerint egyetlen fecske az önképzőkörök között, avagy máshol is próbálkoznak már ilyenekkel?

— Járt itt egy fiú a közgazdasági egyetemről, pontosabban a szakkollégiumból. Ő azt mondta, hogy a kollégium szeretne az egyetemen egy hasonló jellegű képzést beindítani. Határozott elképzeléseik még nem voltak, de a segítségünket kérték. A már említett okok miatt nem tudtam semmi érdemlegeset mondani a számára. Azt viszont őszintén ajánlom, hogy keressenek egy nagyvállalatot, amely felkarolja ezt a kezdeményezést, és bázisa lehet az igazán gyakorlati képzésnek. Ezenkívül is sokan kerestek már minket, érdeklődtek a módszereink iránt. Erre csak azt tudom mondani, hogy ez egy kísérlet, egy elképzelés. Nem biztos, hogy a legjobb. Ha mások is belevágnak egy ilyen kísérletbe, az mindenkinek csak jó lehet, de ne a más ötleteiből akarjanak megélni. Csinálják a saját kockázatukra, a maguk fantáziájából.

Tolnai János

Neki már van hová bújni

vékenység alapján ezt megérdemlik. Így kerültek még a Rádayba 16-an, a Kínizsibe 22-en, és így módon a Ráday és a Kínizsi kollégiumban a férőhelyek 90%-át betöltöttük.

A felvételi második ütemére augusztus elején került sor. Ekkor az elsőévesek közül kizárólag az egy főre eső jövedelem alapján, melynek felső határa 2900 forint volt, 95-en nyertek elhelyezést a törökbálinti kollégiumban. Augusztus 16-án tárgyaltuk az összes évfolyam fellebbezését együttesen. (230 fellebbezés érkezett be). Az elsők közt újabb 40 hallgatót vettünk fel. Továbbá felső éves hallgatókat töltöttük fel a Ráday és a Kínizsi 15-12 férőhelyét, valamint a törökbálinti kollégiumban helyezett el 30 másodévest, 12 harmadévest, 14 negyedévest és 2 ötödévest, összesen 83 hallgatót. Ezen kívül elhelyezést nyert 65 szak-kollégiumi és 70 TEK-es hallgató.

Voltak néhányan olyanok, akik nem fogadtak el a kollégiumot (5-6-an) és a jelentkezési átfedések tisztázása után is felszabadult néhány hely,

közül valóban 40-en közvetlenül a rektorhoz fellebbeztek. Közülük 20-an kaptak kollégiumot. Jelenleg 994 az összes felhasznált kollégiumi férőhely. Mint már említettem, rontja a kollégiumi helyzetet, hogy kevesebb a férőhely, továbbá, hogy az életszínvonal általános romlásával magasabb volt azoknak az elsőéves hallgatóknak a száma, akiknek ez egy főre jutó jövedelme nem érte el a 2900 forintot. De a felsőévesek zöménél is a jövedelemhatár 3200-3300 forint körül van, ami szintén nem magas összeg.

— Hogyan történt az évfolyamok elhelyezése a három kollégiumban?

— A beköltözéskor a negyed-ötöd éves hallgatók seregelmek, hogy törökbálinti kollégiumban kell lakniuk. Jelenleg Törökbálinton 6 negyedéves és 11 harmadéves hallgató lakik. Zömmel azonban itt első- és másodévesek laknak. A felsőéveseket általában behoztuk Pestre.

— Hol laknak a külföldi hallgatók?

— A 196 külföldi hallgató megosztva a három kollégiumban lakik. Egy részük kifogásolta a törökbálinti elhelyezést, mert nekik nagyobb megterhelés az utazás a tanulmányi nehézségek mellett, de a vári kollégiumi férőhelyek kiesését csak így tudtuk pótolni.

— Van-e kilátás arra, hogy a helyzet javul e téren?

— Ezt a kérdést a Ráday kollégium lakógyűlésén is felvetették, amire, sajnos, csak szomorú választ lehet adni, mert a közeljövőben semmilyen lényeges változásra nem lehet számítani. Legutóbb a Népszabadságban a felsőoktatási távlati fejlesztési tervével kapcsolatos beszélgetés során valaki felvetett egy javaslatot, hogy célszerű lenne, ha a minisztérium bizonyos számú kollégiumi helyet központi rendelkezés alá vonna, mert van olyan pesti kollégium, ahol vannak üres férőhelyek, csak ezeket önként nem ajánlják fel. Ennek megvalósítását én is jónak tartanám — fejezte be tájékoztatását Harmat Zsigmond.

H. E.

A pg-től a Népszabadságig

Hátori Balázs másfél évtizedet dolgozott a politikai gazdaságtan tanszékén, amikor fél évvel ezelőtt a Népszabadság gazdaságpolitikai rovatának vezetője lett.

— Mielőtt „félállású” lettél az egyetemen két jelentős munkát fejeztél be. A pg-tankönyv harmadik kötetének, a Szocialista gazdaság elméletének a megírását és a kandidátusi értekezésedet. A tankönyv legalábbis egyetemi ismeretséget hozott a számokra, hiszen ilyen még nem volt, hogy a szóc. pg. döntően nem a „mit szeretnénk, hogy legyen” szemlélete alapján tárgyalta volna ezt a gazdaságot.

— Olyan elméleti rendszert ígyeztem ebben a könyvben felvázolni, amely egyfajta általánosítást jelent a közgazdasági szaktudományok mai tudásszintjén összegyűlt eredményeknek. Bár a valóság részleteit és az elméletet sohasem lehet közvetlenül összehasonlítani, ebben a könyvben arra törekedtem, hogy az olvasó végig érezze, itt az utópiák és hitek helyett a valóság egy lehetséges elméleti magyarázatára irányuló kísérletről van szó.

Ezt szolgálja a könyv szerkezete is, amely az alacsonyabb absztrakciós szinten is megragadható jelenségekből, folyamatokból, összefüggésekből (vállalat stb.) indul ki, s azt lehet mondani induktív úton halad az egyre általánosabb fogalmak felé. Ez az építkezés talán érzékelteti, hogy itt nem egy „befeztetett” társadalom megismert törvényszerűségeinek a leírásáról van szó, hanem a megismerésnek egy közbenes szakaszáról. Ezzel, illetve azzal, hogy a könyv fejezetei során végig jeleztem a sajátomtól eltérő tudományos álláspontokat, valamint a sok hivatkozással (ami tankönyvek esetén nem megszokott) voltaképpen azt szerettem volna elérni, hogy az olvasók még véletlenül se tekintsek „arany-

igazságok gyűjteményének” a kötetben olvasottakat, hanem mint felhívást az együttgondolkodásra, alkalmat a ma élő fontosabb nézetek megismerésére, mint a problémák bemutatását s a választás lehetőségét az álláspontok között.

— Kandidátusi értekezésed a nem közgazdasági területek (egészségügy, oktatás stb.) és a gazdaság összefonódásáról, kapcsolatairól írodott. Ez is és a tankönyv is átértékelte bizonyos formális bírálati aktusokon. Melyik okozott több fejtevést?

— Másodéves egyetemista korom óta foglalkozom azzal, hogy miként érvényesülhetnek a gazdasági racionalitás követelményei a nem közvetlenül anyagi területeken. Ezek az élet minősége szempontjából olyan fontos szolgáltatásokat juttatnak a társadalomhoz, amelyek a közgazdasági elméleti szempontoktól eltérő tudományos álláspontokat, valamint a sok hivatkozással (ami tankönyvek esetén nem megszokott) voltaképpen azt szerettem volna elérni, hogy az olvasók még véletlenül se tekintsek „arany-

elérhetőkké váltak. Ezzel szemben ez a mechanizmus nem biztosítja a felhasználó számára a válogatás lehetőségét, az egyenlőséget a megkapható szolgáltatások minősége terén (gondoljunk például a kórházak közötti különbségekre), s a fejlődés előrehaladtával, a társadalom gazdagodásával szubjektív elosztási mechanizmusok, fekete piac stb. kezdnek működni. Mindenképpen izgalmas tudományos feladat tehát e területek megismerése, a racionálisabb mechanizmusok lehetőségének a keresése.

Ami a bírálatokat illeti, mire egy ilyen munka a hivatalos bírálók elé kerül, már jobbra kiérlelődött, sokakkal megbeszéltem előzőleg, szívesen nem önmagamban az értekezésem megvédése jelent igazi erőpróbát. A tankönyv alapjául szolgáló tanulmányosorozat elkészült részei viszont hétről hétre — tehát a munkafolyamat közben — vitattuk meg a tanszéken. Az ilyen műveket munkaközösségek szokták írni, így kockázatosnak tűnhetett, hogy a kötet megírására egyedül vállalkoztam. Kialakult szokások érintett ez a döntésem, néhányan esetleg megbántódnak miattam, mégis utólag is helyesnek érzem. Az elméleti tudomány fejlődésének a mai állapotában a sokszínű nézetrendszerek és heves viták időszakában ugyanis a sokszerezős művek nemigen menekülhetnek az eklekticizmus veszélyeitől. Márpedig az oktatási folyamat szempontjából az egységes és átfogó elméleti rendszer lehetőségének a felmutatása nagyon fontos. Az elméleti viták során persze mindenki érvényesíteni szeretné volna a nézeteit, ez természetes. Végig éreztem azonban e munkamegbeszélések során, hogy abban mindenki egyetért; új alapokon, új tanköny-

vet kell írni. A tanszék együttműködési készségét most is érzem, a könyv legnagyobb „vizsgája”: oktatása előtt. Most fog eldőlni, mennyire tanítható s tanulható ez a tankönyv, mennyire éri el az együttgondolkodásra, s a közös mérlegelésre épülő-serkentő szándékát.

— Az előbbi kérdéssel tulajdonképpen azt szerettem volna felidézni, hogy felmerültek-e politikai félelmek elsősorban a pg. könyvvel kapcsolatban, ami végre is erősen befolyásolhatja a diákok gondolkodását?

— Nem tapasztaltam ilyen kétségeket a tanszéken kívül, valamely felsőbb, vezető szerv részéről. A tanszéki vitákon felmerült például: helyes-e leírni, hogy a szocialista gazdaságok eddigi történetét hiány jellemezte, illetve miként kell kezelni a szocialista országok tapasztalatait és a kapcsolataikat is érintő gazdasági összefüggéseket. A könyv álláspontján végül is elméleti kompromisszumokat nem kötöttünk. Törekedtem azonban arra, hogy a problémákat érzékeltető példák főként a magyar gazdaságból származzanak. Megtettem ezt azért is, mert bírtam, hogy a magyar fejlődési út az elmúlt időszakban nem bizonyított olyan egyértelmű fölényt a többivel szemben, ami „indokolná”, hogy mások portája előtt is sóprögessünk.

— Váltunk témát. Fél éve a sajtó területén dolgozol, ahol köztudottan szűkebb a közlési mozgáster. Hogyan kerül szíved szembé, hiszen — épp az elmúlt években — a gazdaságról szoktunk újdonságokat is, majdnem bármilyen élesen megfogalmazva leírhatók?

— Talán korai még erről beszélni, mindenesetre úgy érzem fél év elteltével, hogy messzebb vannak a politikai kötöttségek határai a sajtóban, mint azt általában hiszik. Hogy az újságírók meddig mennek el az már más kérdés. Én

mindazonáltal semmiképpen sem akarom megváltoztatni az érzékenységet, ezt nem is tehetném, hanem egy kollektív munkafolyamatban igyekszem a saját elképzeléseimet érvényesíteni s a rovat arculatát formálni.

A legfontosabb probléma amit tudomásul kellett vennem az, hogy a tudományegyes jeleinek, nyelvének tartalma nem egyezik meg ezen jeleknek a sajtóban ráragadt, ott hosznalatos tartalmával. Az áruviszonyok például a Népszabadságot olvasó „átlagembernek” a butikosok, zöldségek gazdagságát juttatja eszébe, amit érzése szerint az ő bőrére érnek el, szemben a közgazdaságtannal, ahol ez a fogalom valami egészen más jelent.

— De hát így végül is elvesztetted a nyelvet, amin megszólaltasz?

— Egyrészt, mint egyetemi oktató és mint tudományos dolgozó továbbra is csak a közgazdaságtan nyelvén szólok meg. Másrészt, az is igaz, hogy sűrűsége meg kell tanulnom ezt a másik nyelvet is, és legalább a saját cikkeimben igyekezem meg eltolni a hirlaplírásban használatos fogalmakat azok szaknyelvi megfelelője felé. Tudatában vagyok persze annak, hogy a szaknyelv és az újságírás nyelve semmiképpen sem lehet teljesen azonos, hiszen az előbbi egy szűk és az átlagtól eltérő kultúrájú réteghez szól, szemben a mindenkire szóló nyilvános utóbbival. Végül soron azonban az újság tájékoztatási és propaganda funkciója, a gazdaságpolitika érvényes magyarázata is csak úgy képzelhető el, ha a napilapokban használt gazdasági fogalmak megfelelnek a nekik megfelelő szakmai tartalomhoz.

— Azt mondtad, a sajtó politikai irányítása által szabott határok tágabbak, mint általában hiszik. Eszerint mégis csak vannak valahol?

— Az a helyzet, hogy sokszor nekem kell biztatni az újságírókat: írják meg azokat az

ellenmondásokat, amik „fené” vannak. Legjobbuk nem azért nem teszi ezt, mert nem látja, nem ismeri okot, hanem mert egyszocietaria, inromnaciotorrasai bannak, ha bizonyos főhatóságokoa „beleköne”. Nem fogadnak, nem avatnak be az egyes kérdések részleteibe, es ha az esetleges elleneidekiesetekhez, például vállalati szakemberekhez fordul, gyakorta ezek sem nagyon segítenek neki, hiszen az ő egzisziencia-juk is szoros kapcsolatban van felettes szervük jóindulatával. Azzal is találkozom, hogy az irányító hatóságok munkájuk egyszerű szakmai hiányosságait igyekeznek a „politikailag kényes” leplebe burkolni, s így távolítani tőlük az újságírókat. Az újságírók egyébként alacsony fizetések miatt nem tehetnek le arról, hogy piuszmunkát vállaljanak, így nem engedhetik meg maguknak, hogy lassan, sok erőfeszítés és elégséges gondosság árán jussanak hozzá az információkhoz. Mindezekkel összefüggésben is erős a túlbiztosítás. Ha egy téma „érzékenynek” látszik, inkább eleve kihagyják. Rendkívül fontosnak tartom tehát az alternatív információforrások biztosítását, a hivatalok bezárkózási „ösztonének” az oldását, a nagyobb nyilvánosságot minden területen.

Ami azokat a kérdésköröket illeti, amelyeknek a nyilvánosságát a tájékoztatáspolitikai korlátozza, azok lényegében az államérdek, katonai titok stb. fogalomköréhez tartoznak. Úgy érzem azonban, hogy az ilyen okokból jogosan „embargós” témák közé időnként olyan kérdések is bekerülnek, amelyek valójában nem oda tartoznak, nem „olyan” politikai kérdések. Márpedig úgy vélem, egyszerűen nem engedheti meg magának a politika, hogy akárcsak valamiféle rossz beidéződés miatt lemondjon arról a kontrollról és segítségről, amit a sajtó a maga információ gyűjtő, szintetizáló, diszfunkciófelfaró társadalmi intézménye jelent.

K. S.

Bezzeg odaát?

Az egyetem után újságírást adtam a fejem és — először itt a Közgazdaságtan, majd másutt — azóta is ez jelenti számomra a hivatást. Vagyunk egy páran ilyen madarak ebben az országban — az Újságíró Szövetség mintegy négyezer lelket számlál —, ám úgy látszik, számunk még így is kevés ahhoz, hogy új társaságba csöppenne bizonyos visszatérő kérdésekre nézve szembeálljunk. A leggyakoribb közöttük az „és mond, mi az, amit nem szabad megírnod?” típusú. Amikor először találkoztam vele, még nem gondoltam mátra, csak amit maga a kérdés látszólag jelent: hogy tudniillik lehetnek olyan politikai, gazdasági, netán állami érdeket sértő vagy zavaró cikkek (megfogalmazások...), amelyek bizonyos helyzetekben nem válhatnak publikussá. És mivel az ember úgy van kitalálva, hogy elég nehezen tűri, ha valamit elhallgatnak előtte, így érthető, ha ezekre a legkíváncsiab. Csakhogy egy idő után rá kellett jönnöm, hogy a „mit nem írhatok meg” kérdés mögött a legtöbb esetben ott van (gyakran ki is mondták) az állítás, miszerint: „mert bezzeg nyugaton mindent megírnak!”... Hát ez a „bezzeg” az, ami egy idő óta nagyon kezdi pszichálni a csőrömet.

Ismerős házaspárnál töltöttem az estét a közelmúltban. Nemrég jöttek haza Amerikából: a férj egy évig tanult kint az egyik New York-i egyetem ösztöndíjasaként. Színes útibeszámolóra, természeti és technikai látványosságokra, élmények sokaságára számítottam. Ehelyett — vagy inkább azért: emellett — egész este dől belőlük a néhol humoros, néhol már elkeseredett panasz, hogy mennyire torz képük van „odaát” az embereknek — rólunk. Nem, nem arról van szó, hogy nem tudnak semmit — ez még érthető lenne. Ellenkezőleg: nagyon is sok mindent tudni vélnek. „A legkevésbé, amit szinte minden újabb ismerősnél meg kellett értnünk — meséli a férj — az újra- és újra nekünk szegezt kérdés, hogy „hát magukat hogyan engedték el ide?”... Az már egy kicsit bosszantóbb volt, amikor a szállásadónkat azzal kezdték rémsztorolni, hogy mi bizonyos kémek vagyunk. De lenyeltük, akárcsak azt, amikor aprólékosan meg akarták magyarázni, hogy mire való az öngyújtó, és hogyan kell kezelni, hiszen mi biztosan nem látunk olyat. Amikor azonban az egyik beszélgetőpartnerünk arról próbált meggyőzni, hogy jó, jó, mi most itt vagyunk, de ha hazamegyünk, akkor 3-4 hónapra ugvis bezárnak és átnevelő iskolára („agymosásra”) küldenek... hát akkor kiborultam. És a legborzasztóbb az egészben még nem is az, hogy ilyen sületlenségeket gondolnak, hanem hogy egyszerűen nem hiszik el, amikor megpróbálok megmagyarázni, hogy ez nem igaz. Néha már dühöngeni tudtam volna a tehetetlenségtől, hogy hiába próbáltam pofonegyszerű érvekkel cáfolni képzelgéseiket, csak mosolyogva bólogattak, s közben láthatólag lepergett róluk az egész, engem meg holmi beszari alaknak, vagy bigott kommunisának, vagy a legjobb esetben csak egy szerencsétlen kis agymosótnak tartottak...”

Ez persze Amerika, ami mégiscsak messze van (bár szerintem ez sovány mentség). Több ismerősem is járt azonban hosszabb-rövidebb ideig Angliában, zömében értelmiségiek, és köztük nem egy szintén „bennszülötök” között élt. Az eredmény itt is lesújtó volt. „Elképesztő, hogy milyen rafináltan, de ugyanakkor milyen egyértelmű tendenciózussággal etetik ott az embereket — meséli az egyikük. — A kémtörténetekben például szinte mindig a szovjet ügynökök a leggyértelebbek és a legvisszataszítóbbak, aki már a film első harmadában lehetőleg szabadkézzel megfojtja teljesen ártatlan, szívhez szóló áldozatát, aki persze többnyire mindig angol.” A hírekben a szocialista országokat csak mint a „varsói paktumot”, vagy

még egyszerűbben mint a „kommunista blokk”-ot emlegetik, hogy még csak véletlenül se gondolják ott az emberek: ezek között valamiféle különbség is lehet... A Wagner című filmsorozatunkból ott is vetítettek néhány részt, és még akadt akinek tetszett is; de azt „senki” sem említette, hogy a magyarokkal koprodukcióban készített alkotásról van szó. Ellenben az Angli Verát vagy a Tanút, netán a Ménesgazdát oldalas cikkekben taglalták, anélkül, hogy különösebben hangsúlyozták volna: mindez 20-30 évvel ezelőtti dolgokról szól!... Amikor pedig mai, szívnék-szemnek kellemes dologról vetítettek filmet a tv-ben — például a kínai népművészet ma is élő hagyományairól — akkor mindig hozzátettek legalább egy olyan mondatot, hogy „milyen kár, hogy egy ilyen gazdag kultúra egy totalitárius rendszer rabságában kénytelen vergődni”...

Nem lenne teljes a kép, ha nem ismernénk el, hogy egyes neves polgári lapok — például Magyarországról — néha egészen bő terjedelemben, mellékletként vagy máshogyan kifejezetten kedvező vagy legalábbis objektív képet festenek az olvasóinknak. A Spiegel, a Le Monde rendszeresen közöl kelet-európai vezető politikusokkal interjúkat, mint ahogy most az amerikai Time is sok oldalas teret nyújtott Gorbacsovnak a

Zsubori Ervin:

A szél az őszi

a szél az őszi besárgult emlékü kedveseimmel kócolja végig kiszóktult hajam susogva körbevesz kédvetlen kedveseimmel végigsimít két gyerektől leszótt mellü kedveseimmel robotban megfásult kedveseimmel vastagodott combú kedveseimmel férjektől elhagyott kedveseimmel talán meg sem is szólított szerelmeimmel fülembé süg végigsimít susogva körbe vesz az őszi szél a nyáremlékező

néhány héttel ezelőtti interjú során. Magam is ott voltam, amikor áprilisban a párizsi székhelyű International Herald Tribune nyugati üzletembereknek „országismereti konferenciát” rendezett Budapesten; s ahol például Armand Hammer, a neves amerikai közéleti személyiség csaknem félmagasaltat miniket. Csakhogy ezek a fórumok, ezek az újságok csupán egy szűk réteghez jutnak el „odaát”. Többnyire azok olvassák, akik fejében egyébként is jóval tisztább kép él: az igazán érdeklődő, értelmiségi elit egy része. A Time-nak például Amerikában csupán néhány százezer olvasója van — holott az ország több mint 200 millió lakjára —; de még az NSZK-beli nagy példányszámban megjelenő Spiegel is elmarad az 5 millió példányban terjesztett superkonzervatív Bild Zeitung mellett. S az emberek nagy többségének, a „tömegnek” odaát ez, és az ehhez hasonlóak jelentik az „Esti Hirlapot”; ebből meg a tv-ből tájékozódnak, „tanulják a politikát”, s alkotnak véleményyt.

Hogy is mondja Rodolfo: „Figyeljék a kezem, csalog!” Még figyelmeztet is rá, mégsem vesszük észre. Így emelnek sokan kalapot a nyugati sajtópolitika előtt, anélkül, hogy észrevennék benne a tudatos csináltságot. Pedig valójában téma-felvetésében, szemléleti megfogalmazásában, stílusában, súlyozásában messzemenő értékítéletet sugall — ha ugyan nem súlyok — ez a tájékoztatás. Hogy egy utolsó példát említsék: átneveztem néhány nyugati lapot a helsinki konferencia 10. évfordulójára alkalmából. Szinte már nevétséges volt, hogy kivétel nélkül mindegyik csak az „emberi jogok” témával foglalkozott. A Die Presse egyenesen azzal kezdte mindjárt az első mondatát: „Az amerikaiak számára nem kétséges: a helsinki záróokmányban foglalt remények nem teljesedtek be. A kommunista ellenfél (így!) számtalan alkalommal bizonyította már, hogy nem hajlandó teljesíteni az emberi jogok tiszteletben tartására adott ígérteit.” A több mint hat gépelt oldalt kitevő cikkben összesen két sor (!) foglalkozik csak az európai határok és biztonság kérdésével: mintegy melleleg megjegyezve, hogy azokat a német szerződések már amúgy is rögzítették, és a helsinki záróokmány csupán amolyan megerősítés volt. (Die Presse 1985. IV. 28.)

Eközben például a Neue Zürcher Zeitung a szocialista országokat hol „Moszkva hatalmi övezeteként”, hol „a totalitárius táborként”; hol „kelet-közép-európai csatlós országokként” emlegette, (s még véletlenül sem másként); ellenben nem tudta kihagyni, hogy nyugatról megint mint a „szabad országokról” írjon. (Neue Zürcher Zeitung, 1985. VIII. 5.)

Nem vonom kétségbe, hogy őszinte meggyőződésből fogalmaz így, aki ezeket leírja. Végül is az Amerikát járt házaspárnak is „őszintén nem hitte” az „agymosó karantént” emlegető helybéli. Csakhogy ezek a nézetek pont azáltal konzerválódnak, hogy aki — számukra is hitelt érdemlően — tájékoztatná őket, az maga is így gondolkodik. Mert a tájékoztatásért felelős valaki(k) éppen az ilyen munkatársakat gyűjtik maguk köré. És ebben van a család.

Szóval, kedves kérdezősködő barátaim: ezután is szívesen és a legjobb tudásom szerint elmondom, hogy szerintem mit és miért ír meg (vagy nem ír meg) a magyar sajtó. De ezt a „bezzeg odaát”-ot, egyre inkább meggyőződéssel mondom, nem érdemes erőltetni. Mert hiába igaz, hogy valóban: ott „minden meg lehet írni” — ha nem írják meg. És ha emiatt az összkép torz; alkalmasint sokkal torzabb, mint a miénk róluk. Vagy ahogyan egy sokat utazó barátom megjegyezte: „ha egy sült magyar kimegy nyugatra, akkor eltájtja a száját a fejlett technika meg a műemlékek láttán, de egyébként nemigen csodálkozik azon, amit ott talál. Ha egy bennszülött nyugati — pláne amerikai — eljön Magyarországra, többnyire teljesen hasraesik a csodálkozástól. Hogy ő erről mind nem tudott, hogy ő egészen másként hallotta, képzelte... ismered ezt a szöveget. Hát kérdem én: hogyan tájékoztatták szegényt, ha ideérve ennyi csodálkozni valója maradt?”...

Fóris György

Az átalakulás biztosítéka: esélyt adni

Legutóbbi számunkban közzétett Kovács Sándor cikkének második részét, amelyben az egyetem változásának stratégiájáról írt. Tekintettel arra, hogy a most folyó képzéskorszerűsítési folyamat új, módjai nem egyértelműek, széles körű vitára nyújtanak lehetőséget, szerkesztőségünk — a szerző egyetértésével — szívesen fogad bármely egyéni vagy testületi véleményt ezen átalakulási folyamat mechanizmusaira, lehetőségeire vonatkozóan. E vita az érdekek nyílt ütköztetésével, egymás akaratainak megismerésével járulhat hozzá a képzéskorszerűsítés sikeréhez.

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy nem hiszem azt, hogy a szakmai tudás, vagy a tapasztalatok mennyisége terén felvehetem a versenyt, vagy összehasonlítható lennék a képzéskorszerűsítés kapcsán legutóbb, illetve az elmúlt évek során korábban megszólaltakkal. Nem ilyen megfontolás alapján merészelem elmondani a véleményemet a politikai kötelhúzás egy kiélezett pillanatában, pillanattól. Az eredendő pimaszságon túl az ok, ami miatt ezt mégis megteszem az, hogy az oktatási reformról sosem valamiféle tudományos vita folyt, ahol az érvek többszöri megütközése végül is egyfajta tudományos igazsághoz vezet, hanem teoretikus érvek (is) alapozott politikai érdekvédelmes volt, van szó. Mindenki hisz abban, hogy az

ő tudományága ismerete nélkül nem lehet valaki közgazda, és valamennyi igaza nyilvánvalóan mindenkinél van. És ha egy tudományág már létezik, akkor az is hit kérdése, hogy hogyan kell átadni. És egy diáknak (így egy exdiáknak is) megvan a maga tömör, elleninformációja, ebből következően hite arra vonatkozóan, mit érdemes tanulni, milyen utat érdemes bejárni az egyetemen. Végül is tehát helyzetből, érdekeiből adódó hiteléből fakadóan mindenki — akit egyáltalán érdekel — megvan a maga teóriája a reformfolyamatra vonatkozóan. Ezt mindenki tudja.

A diák biztosítékai

Az egyetemen most folyó vita — az összes megelőző-

hoz hasonlóan — végül is passzívnak kezelte a hallgatókat. Szerencsére ez az egyetem túl van már azon, hogy ezt teljesen mereven, centralizáltan tegye. A diákok nem karra, szakra, azon belül ágazatokra járnak, van választási lehetőségük, azaz az intézmény nem szándékozik „beprogramozni” egy „ideális” tanterv tudására. Az elképzelések mögött a weberi racionalitás elve húzódik meg: a diák céljai eléréséhez eszközül használja az egyetem nyújtotta feltételeket, van némi mozgási szabadsága, választási lehetősége.

Ez az előfeltevés azonban tévedésen alapul. A diákok (legalábbis ezen az egyetemen) nem passzívok a feltételekkel szemben, hanem alkudoznak azokkal, megváltoztatják azokat — persze informálisan. Amit elfogadhatatlannak tartanak, azt igyekeznek eljelenítéltetni. Ennek eszköze például az ún. egyszimusz vagy a vizsgacentrikus tanulás (ezekkel még a kemény számonkéréseket is ki lehet játszani), amikor tehát

a diák végül is nem tanulja meg igazán az anyagot. Ha viszont valamilyen feltételt hiányolnak, azt igyekeznek megteremteni, kiverekedni maguknak. Elég csak utalni a hallgatóknak a nyelvoktatás iránti követeléseire, hogy sok „nem nyelvigenyes” szakos nem a számára biztosított szinten szerez nyelvtudást és ehhez az időt egyéb tárgyaitól veszi el. Az egyetem persze ezt nem veszi jónéven, sokszor nincsenek meg az eszközök, vagy nem hajlandó az eszközöket átcsoportosítani ezen igények kielégítésére, ezért van itt szó az egyetem biztosított feltételekre való alkudásról.

A helyzet — ezt sem én találtam ki — az, hogy a hallgató számára az egyetem próbapálya, ahol azokat a különböző életmódokat, tevékenységeket próbálja ki, amelyeket később élni akar. A megedzéstől lekedve, külgazdosnak, belkeresnek, egyik vagy másik szakkollégium tagjának lenni stb. ezek különböző életmódokat jelentenek elsősorban, ez ránézésre látszik. Az egyetem nyújtotta tananyagok, ismeretek stb. az ezen életformákat jelentő attitűdök, készségek kialakításához és persze a papír meg-

szerezéséhez szükségesek. Hogy egy példát említsék. Azért akarnak a külgazdosok három nyelven beszélni a külkereskedés tanulása rovására, mert az előbbi a karrierjük szempontjából sokkal fontosabb és későbbi pótlása hátrányosabb. Következésképp túlnyomó többsége a külkereskedő életforma (utazások, kapcsolatteremtés stb.) élése során. Így az egyetem voltaképpen nem más a diákok számára, mint egy kínálatcsomag, amelyből az érdeklődés, a szülőktől, haveroktól szerzett információk alapján kialakított érdekek alapján kell választani. Minden normális, jó képességű felnőtt ember, tehát akik közül az egyetemisták túlnyomó többsége kikerül, képes a saját érdekei alapján, a saját kockázatára és felelősségére mozogni egy szervezetben, így az egyetemen is.

Mindebből az következik, hogy egyetemen belül informálisan annyi egyetem van, ahány diák. Ugyanis, ha egyes diákcsoportok tantárgyai, óraszámjai azonosak is, a diákok preferenciái egyénekenként eltérőek és az a nyelv a szak és a szakon kívüli tárgyak tanulási intenzitásában érvényesül is. Ebből következően nem lehet és nincs is egy célszerű, bizonyos céljai egy egyetemnek, csak alternatív céljai, alternatív célrendszerrel egyszerre, egy időben, akár egy tantárgyon belül is.

ra is minden második szerdán — a lengyel történelem és közgondolkodás, a két háború közötti kelet-európai nemzetiségi kérdés és nagyhatalmi politika, a cigányság helyzete, a mai magyar nemzettudat, a magyar-román kapcsolatok története, a népi kultúra — szerves kultúra és számtalan más téma közös szakmai feldolgozását is.

Szakács Sándor, Hrubos Ildikó és sokan mások meghívását is.

Politológia klub

A tudatos állampolgári létezés, s természetesen az értelmiségi funkciók érvényesítéséhez is elengedhetetlen a politikatudományi gondolkodás alapjainak, valamint a mai magyar politikai rendszer elemeinek, működésének, mechanizmusainak, az ezzel összefüggő külföldi példáknak a jobb megismerése. Ezt célozza a politológia klub, mely nem az átfogó politikai fórumokat, tájékoztatókat kívánja helyettesíteni hanem műhelyjellegű tájékoztatóra, közös gondolkodásra szeretne alkalmas teremtani. E klub minden második hétfőn jelentkezik, s először OKTOBER 14-ÉN KUKORELLI ISTVÁN (ELTE adjunktus) a vendégünk, az ideai választások sokrétű tanulságairól, tapasztalatairól beszélget velünk. Ezután tervezük Kéri László, Lengyel László, Szabó Máté, Gombár Csaba, majd Pozsgay Imre, Balogh Sándor, Kolosi Tamás, Bihari Mihály, Papp Zsolt, Hardi Péter, Bayer József, Pokol Béla, Széll János, Sándor Péter, Urbán László és mások meghívását is.

Közép-Európa klub

A kisebb megszakításokkal immár 5 esztendeje működő népszerű klub a közép-európai népek és együttélésük megismerésének, a történelmi és nemzeti tudat ápolásának terén. A klubban oly fontos céljait igyekszik gyakran hiányt pótló módon segíteni. A klub a korábbiaknál nagyobb súlyt fektet a környező országok, népek történelmének, sajátosságainak bemutatására. E feladatot Bába Iván és Holka László beszélgetése nyitotta velünk a cseh közgondolkodásról, majd Elek Istvánnal konzultáltunk a területi egyenlőségekről és falvaink sorsáról. Tervezzük továbbá — tovább-

Közművelődési klub

Egyetemünkön nem áll a figyelem homlokterében a kulturális és történelmi műveltség fejlesztése, történelmi, nemzeti irodalmi, kulturális hagyományaink ápolása, a szomszédos népek irodalmának, kultúrájának megismerése. E mulasztást igyekszik némileg enyhíteni a minden második hétfőn jelentkező közművelődési klub. Elsőként OKTOBER 21-ÉN SZÁRSZÓ-EMLEKEST kerüli színi. Tervezzük még egyebek között Bálint György-emlékest, Hervay Gizella- és Szilágyi Domokos-emlékest, Ladányi Mihály-est, Petru Groza-emlékest stb. szervezését is. Felmerült még környezetvédelmi klub, szociológiai klub működése is. A klubok témáikhoz kapcsolódó műsorfüzetek, kiadványok megjelentetését is tervezzük. Felmerült a klub egy kétnapos, intenzív fesztiváljának, valamint egy társadalomtudományi tábornak is a megszervezése.

A legjobban azonban azt szeretnénk, ha nem csupán három lenne az igazság, tehát a Közgáz klub, a Ráday klub és a Társadalomtudományi klub egymást kiegészítő, egyaránt eredményes működése mellett, sőt, részben annak hatására a következő években „ráadás” gyanánt még több népszerű klubja dolgozna egyetemünknek.

A klub alapítói, Bozsó Péter, Budai János, Csermátoni Gabriella, Gáspár Tamás, Gurnai Zita, Lengyel Csaba, Meleg József, Németh Zsolt nevében is: B. Kiss Tamás

hogy előírják másoknak, mi a jó nekik, fenntartás nélkül érvényesül.

Az oktatók biztosítékai

Mivel teoretikus érvekről és nem megcáfolhatatlan tudományos igazságokról van szó ebben a cikkben, mód van feltételezésekkal élni az oktatók alapvető törekvéséről is. Úgy tapasztaltam, hogy az oktatók többsége azt szereti oktatni (és oktatja) a tudományága irányzatai, a tananyagok közül, aminek igazságában hisz. Egy tanszéken belül erősen eltérő irányzatok vannak, ugyanannak a tananyagnak az oktatása izlés szerint eltérő. Ez végső soron illik a hallgatók igényeire, mivel azok a minél többféleképp akarnak választani, és illik ahhoz is, hogy egy egyetemnek azt kell előfektetni nyílt vagy bekorlátott alkutematok során, mi az, ami még megfér benne, ki az, akinek esélye van még érvényesülni ott.

Mindezekből következik, hogy szerintem nem kell konszenzusra törekedni az egyetemen bármilyen kérdésben, mert nem is lehet. Ha egy legdemokratikusabban működő fórum jut is majd közmegegyezésre, akkor annak az lesz a következménye, hogy az egyetemen levő nagyon különböző érdekek, irányzatok ezeket a „közmegegyezett értékeket” fogják címkének használni a saját érdekeik érvényesítésére.

A hallgató megalkuszik a preferenciarendszere — ezt legfeljebb nyíltá tenni lehet —, mégpedig úgy, hogy a saját „köreire” vonatkozóan, hogy mi kerül a fejébe, hogy hogyan, kikkel alakítja, változtatja ezt a preferenciarendszert, nem enged bele szólást, legfeljebb alkut az akarat demokratikus, akár nem úgy kreált értékrendszerre megtestesítő szervezettel. A diák magaráhagyottsága (a jelenlegi, számára teljesen irracionális struktúrájú egyetemen is) kikényszeríti, hogy információ szerzési elképzeléseket alkosson arról, mit érdemes tanulnia abból, amit az egyetem és amellyel össze tud hozni. A tanárak magaráhagyottsága bérézésük terén (hogy semmiképpen sem tudják a főállásukban számottevően növelni a keresetüket), már most is kikényszeríti, hogy azt tanítsák, amihez a legjobban értenek, ami tehát rutinszerűen, a legkevesebb idő és fáradság ráfordításával oktatható, ami tehát a legkevesebb időt veszi el a másodállású kenyerikeresetből. (Más kérdés, hogy ez színvonalas-e.) Ezeknek egymás teljesítményére van szükségük, úgy hogy horizontálisan ki is kényszerítik egymástól azt. A teljesítmény színvonalát pedig attól függ, hogy egyfelől valaki az oktatási-kutatási egyetem szervezési munkáját mennyire tudja összekapcsolni a pénzkeresettel (minél inkább, annál inkább kell a hallgatók teljesítményeire igazolni a jelenlegi pozíciója nélkülözhetetlenségét), illetve másfelől, hogy valaki mennyire hiszi hasznosnak, fontosnak mai tanulását jövőbeni életmódja, pénzkeresete szempontjából. Ezt mindenki tudja, meg azt is, hogy az ország megfizetni (nem) tudja megfizetni az oktatást. Következésképpen nem lehet mást tenni, mint hagyni formálisan működni a t. a. ami van: lehetővé tenni, hogy bárki bevethesse a kutatási, szakértői vagy más módon, például alapítványok útján finanszírozott munkájába a diákokat, hogy közvetlen tapasztalatait oktassa, amiben hisz is, illetve, hogy a diákok helyettesíthessék hiteik szerint kurzusaikat. Az egyetem végső soron az így adódó konfliktusos játéktérre, ahol a vezetés és a vezető demokratikus szervek — jó esetben — a szervezet olyan fejlesztésével foglalkoznak, hogy lehetőleg a konfliktusok megoldódjanak (utat nyitva ezzel az egyetemen végbemenő változások miatti újjáépítésre). Ezt kellek volna nyíltan felvállalni egy demokratikus nyilvánosságnak és vezetésnek, hogy az esélynyújtást érezze feladatának a nyíltan jelöltéző igények hátterével, ne pedig akármilyen értekek, érdekek védelme, érvényesítése nevében a kizsárolást járja a valóság megerősökölése mellett.

K. S.

Három az igazság

Reformklub?

Harmadik klub alakult egyetemünkön, amely az eddigiek mellett új utakat keres. A Közgáz klub és a Ráday klub többnyire országos jelentőségű jazz-, rock-, film-, politikai fórum- és egyéb patinás és nívós sorozatai mellett az új klub — mint neve is mondja —: alapvetően Társadalomtudományi klub. Célja itt és most Magyarországon nem is lehet más, mint a reformszellemű, a magyar társadalom fejlődéséért elkötelezett, valóságfeltáró és -alkotó önálló gondolkodás, öntevékeny cselekvés elősegítése. Klubunk nem csupán az egyetem minden polgára, hanem az egyetemi, főiskolai réteg és a szélesebb nyilvánosság irányába is nyílt.

Miért van szükség erre az új klubra? Úgy gondoljuk, azért, mert kitűzött célja ma hazánkban és egyetemünkön igen sok kívánivalót hagyva maga után teljesen csupán, és azért, mert az oktatás és az egyetem mai intézményrendszeréből — melyeknek ugyanez kell, hogy legyen a célja — klubunk tervezett munkaformái, irányai csekély kivételtől eltekintve jórészt hiányoznak. Célnk szellemében a Társadalomtudományi klub maga is öntevékeny, autonóm közösség. Az egyetemi KISZ-bizottság vállalta közvetett felügyeletét, a mai körülmények közepette az egyetem több kollégiumában megosztva kénytelen működni, anyagi önfenntartásra kényszerül. A klub vezetősége természetesen még nem alakult ki, a munka során fog szükség szerint kikristályosodni.

A másik kérdés: miért pont ezekre a klubszervezőkre vállalkozik az új klub? Ezekre van-e a leginkább szükség? Ez természetesen egyáltalán nem biztos. De úgy gondoljuk, hogy például a közgazdasági gon-

dolkodásnak, a nagypolitikai kérdéseknek és sok másnak egyre inkább kielégítő fórumává válik maga az oktatás, valamint az eddigi klubok, szakkollégiumok és más hasonló intézmények. Néhány fontos terület azonban eddig kevésbé került a nyilvános közgondolkodás fókuszába. E téren próbál változást keltetni klubunk. A későbbiekben természetesen e fő irányok a körülményeknek megfelelően rugalmasan alakulhatnak. Ebben és az induló új klubszervezőkben természetesen e fő irányok a körülményeknek megfelelően rugalmasan alakulhatnak. Ebben és az induló új klubszervezőkben természetesen e fő irányok a körülményeknek megfelelően rugalmasan alakulhatnak. Ebben és az induló új klubszervezőkben természetesen e fő irányok a körülményeknek megfelelően rugalmasan alakulhatnak.

Egyetempolitikai klub

Aligha van ma egyetemünkön fontosabb konkrét cél, mint az egyetem átfogó korszerűsítésének elősegítése, ezen keresztül a társadalmi, gazdasági megújulás segítése, ennek érdekében pedig a konkrét egyetemfejlesztési tervek, különböző elképzelések megismerése, megvitatása, szükség esetén támogatása. E cél szolgálja az eleinte kéthetenként kedden jelentkező egyetempolitikai klub. Első vendége OKTOBER 22-ÉN CSAKI CSABA REKTOR, a véleményünk szerint reformszellemű egyetemfejlesztési terv fő alkotója. A megvalósítás módjairól, mechanizmusairól, az egyetem átfogó megújulásának szükségességéről és teendőiről is beszélgetünk vele. NOVEMBER 5-ÉN KOVÁCS SÁNDOR a vendégünk. A továbbiakban tervezük továbbá Berend T. Iván, Stark Antal, Timár János, Máriás Antal, Zalai Ernő, Kerékgyártó Györgyné,

Megalakult a

Biliárdosok Nemes Egyesülete

Alulról jövő kezdeményezésre

Örömmel adhatunk számot arról, hogy újabb szervezettel bővült egyetemünk „másodlagos közösségeinek” köre: a Kinizsi utcai kollégiumban — alulról jövő kezdeményezésre — megalakult a Biliárdosok Nemes Egyesülete (BINEGY). Az egyesület rendes tagsággal rendelkezik, az egyesületi szabályzat és az etikai kódex kidolgozása folyamatban van. A tagok közé szeretettel várják mindazokat, akik vonzalmát érzik a valóban nemes sport iránt. A belépési díj 100 forint, amiből a dologi költségeket

(golyók, dákok, kréta, posztó, bőr, stb.) fedezik. Az egyesület terveiben bajnokságok, különböző meghívásos tornák, kötetlen klubfoglalkozások, s a tagok elméleti és gyakorlati továbbképzését szolgáló foglalkozások is szerepelnek, amikhez rendelkezésre áll a kollégium összes pályája (egy darab). A jelentkezőket Moubisir Mostafánál, a BINEGY ügyvezető igazgatójánál lehet leadni (Kinizsi kollégium, első emelet 13.).

Zs. E.

Vendégeink voltak

Vendégünk volt: Bill

Kísérte a Kormorán

SZAMÓCA

Néhány perccel öt után érkezem a megbeszélés találkozóra, mert időbe telik, amíg felfedezem a Katona József Színház eldugott művészbéjáróját, s a zegzugos épületrészben a portás segítségével rátalálok Eperjes Károlyra. Eperjes Károly Hegykő faluban született, 31 éves. Foglalkozása: színész. A barátai csak Szamócának szólítják. Az újonnan másorra tűzött Shakespeare mű, a Coriolanus jelmezeivel teleaggatott öltözőben ülünk le beszélgetni.

Tulajdonképpen mikor és ki nevezett el Szamócának?

Hát igen, ezt sokan megkérdezték már, de a pontos választ nem tudom. A faluban még nem hívtak így az biztos, a gimnázium elején akasztotta rám valaki, s azóta viselem. Van, aki az igazi nevemet nem is ismeri.

Maradjunk a kezdeteknél. Voltál focista (és gombfocibajnok), festettél képeket (egy országos versenyen második helyezést értél el), tanultál műszerésznél is — hogyan lettél színész? Felfedeztek, vagy magadban fedezted fel a tehetséget?

Ez egy furcsa história, tele véletlenekkel, szerencsés és szerencsétlen fordulatokkal. Ott kell kezdenem, hogy nagyon szeretek focizni. A Videotonnál próbálkoztam, be is kerültem a keretbe, a Májerékkel edzettem együtt, s játszottam is — igaz főleg a tartalékcsoportban. Aztán egyszer elég súlyosan megsérültem, s elvesztettem az önbizalmamat a focista pályafutásomat illetően (kezdetben olimpiai bajnok akartam lenni mindenáron). A 3-4 hónapos sérülés miatt kihagyás alatt beiratkoztam egy színjátszó tanfolyamra, s otthagadtam. Darabokban játszottam, megnyertem két szavaltversenyt, de sose mertem komolyan arra gondolni, hogy színész is lehetnék. Az első, aki bátorított, Montágh Imre volt.

Egy amatőr fesztiválon láttam szerepelnit, az előadás után odajött, s azt mondta próbáljam meg a főiskolát, majd ő is ott lesz. Még ekkor sem hittem igazán, hogy színészi képességeket fedezett fel bennem, s a Gyógypedagógiai Főiskolára adtam be a felvételt (Montágh Imre itt tanított logopédiát). Szerencsére nem vettem fel, mert biológiából csak 2 pontot vittem (ha háromat viszek felvesznek, s ma gyógypedagógus lennék). Később találkoztam a tanár úrral, aki kérdezte miért nem voltam ott a felvételin. Mondtam én ott voltam, ő nem volt ott. Aztán mikor tisztáztuk a dolgot, nem tudtam, hogy sírjak vagy nevessek inkább. A következő évben felvették, s 1976 szeptemberében elkezdhettem a főiskolát.

Főiskolás éveid három fontos helyszínen teltek el: magában az iskolában, a Nemzeti Színháznál (ahová a harmadik tanévben került az osztály), s Kaposvárott (ahol a negyedik tanév s első színészi évedet töltötted). Míg voltak meghatározóak számokra ezen a három helyen, melyiktől mit kaptál színészi (és nem színészi) arccod formálásához?

Oráki tudnám sorolni, hogy mit kaptam ezektől a

helyektől. Megpróbálok néhány dolgot kiemelni.

A főiskolával több szempontból is óriási szerencsém volt. A legfontosabb talán, hogy a mi osztályunk volt az egyetlen, akinek mindennap volt színészi mesterség órája, s ezt mindig más tartotta — így nagyon sokszínű felkészítést kaptunk. Osztályfőnökünkől, Simon Zsuzsától megfogható, Major Tamástól megfoghatatlan dolgokat, Székely Gábertől színpadi fegyelmet, Babarczy Lászlótól pontos szituációelemzést tanultunk. Végül Gáti József, a beszédtanár volt az, aki először elmagyarázta: hol várhatnak ránk pofonok a pályán. A társasággal is szerencsém volt, mert nagyon jó osztályba kerültem.

A Nemzetiben töltött év azért volt jó, mert tökéletesen nélkül volt, felelősségmentesen játszhattam el mindent. Bejártam a próbákra, figyeltem, hogy a nagyok hogy csinálják és sokmindent ellesettem tőlük. Aztán az év végén úgy éreztem, hogy ideje lenne már többet, nagyobb szerepeket is játszani.

A színészi megindulásomat mindenképpen Kaposvárnak köszönhetem, ha negyedikben nem megyek el oda, akkor biztos nem tartanék ma ott, ahol tartok. Jelentős szerepeket játszhattam, kaptam kritikus díjat is. Nehéz erről beszélni, mert Kaposvár várását csak az tudja megérteni, aki benne volt. Csak benne megmártózva lehet igazán szeretni ezt a helyet, amely anyagilag csőd, szellemileg csoda.

Mik vezettek, amikor a Chicagó című musical premierének estéjén eléd tett szerződést aláírva a Nemzeti Színházzal, s aztán másfél év múlva mi vitt a Katona József Színházba?

Hogy elhagytam Kaposvárt annak elsősorban egy személyi ellentétem volt az oka (erről, ha lehet inkább nem beszélnék). A másik fő indíték megértéséhez tudni kell, hogy egy színésznek, ha igazán akarja vinni valamire (legtöbb 6-7 év vidéki játék után) pesti színészségre kell lennie. Nekem akkor már családom volt, s az anyagi szükségképpen jelentős súllyal estek latba. Mindez még kevés lett volna ahhoz, hogy otthagyjam a színházat — ehhez az is kellett, hogy a Nemzetiben a rendezők között volt Zsambéki Gábor, Székely Gábor és Asher Tamás, akiket igen nagyra tartok. Így tehát a kaposvárihoz hasonlóan erős rendezői gárda megléte, s a több pénz együttesen döntött. A számítás azonban nem mindenben váltak be, körülbelül olyan szerepeket játszhattam csak, mint harmadikos főiskolás koromban. Ezt egy évig nem tartottam különösebb bajnak, de aztán már kezdtem megelégnit a dolgot. Mikor a Nemzeti körülbelül három éve kettészakadt, Zsambékival és Székelyvel (akik hozták magukkal a régi embereiket) én is jöttem a Katona József Színházhoz.

Hogy érzed itt magad?

Erről több ok miatt nem szívesen beszélek, úgy hogy ha

lehet, akkor ebbe ne menjünk bele.

En a Szarvaskirály megnevezése óta mondhatom el, hogy tudom ki Eperjes Károly. Az a szomorúan vágyakozó, rekedtes hangot (amint azt mondja: „Klariiiiicse!”) azóta sem tudtam elfelejteni. Milyen volt Jüri Menzellel, mint a Szarvaskirály rendezőjével együtt dolgozni?

Fantasztikus és még egyszer fantasztikus! Körülbelül 5 hetet dolgoztunk vele, s rengeteget tanultunk tőle. Számomra nagyon kedves az a közeg, ahogy ő dolgozik: szeretetteljesen. Nem tud más

mozgok a film és a tévé műfajában, azt Dömölky Jánosnak köszönhetem. Egy kaposvári előadáson láttam meg, s későbbi közös munkánk (az Optimisták forgatása) során tulajdonképpen másfél éves filmművészeti főiskolai képzést kaptam tőle (az egyik legkiválóbb filmpedagógust ismertem meg a személyében). A film azért is fontos számomra, mert a kevés színházi szerep miatt, az utóbbi 4 évben inkább ez töltötte ki az életemet.

Egy cikkből tudom, hogy a Redl forgatásán Brandauer

mi volt a forgatás legproblémásabb része?

Nagyon féltem Kamill bécstől, ugyanis a nagyokkal szemben bennem mindig volt valami belső szorongás, egyfajta gátlásosság. Végül is jól tudunk együtt dolgozni.

A forgatás egyik része annyira problémás volt, hogy majdnem az életembe kerül. Van egy jelenet, amikor Sajek megérzi, hogy az öreg Binder meg fog halni, ezért hozzá kell rohannia mindenem keresztül. A Rá-kóczi úton kellett átfutnom,

véleményem, hogy Magyarországon befutottnak lenni nem nagy dolog. Soha nem tagadtam, hogy nagyon vágyom a sikerre, a dicsőségre. Szeretnék már egyszer egy igazi nagy nemzetközi elismerést is kapni. Sajnos, ez nemcsak a saját teljesítményemem múlik.

Erdős Pál új filmjében, a Visszaszámlálásban ismét főszerepet kaptál. A rendező így beszél rólad egy riportban: „Különösen nagy élmény volt rendezőként együttműködni Eperjes Károlyval, látni azt, hogy alakításának egyszerűsége mögött milyen igényesség, mennyi testi-lelki erőfeszítés rejlik.” Milyen a viszonyod a rendezőkkel?

Majdnem minden forgatáson van egy pont, ahol összeveszek a rendezővel. Ez kísértetiesen a forgatás vége felé szokott előfordulni. Azt hiszem, ennek az lehet a magyarázata, hogy elkezdtek félni attól: valami kimarad, valamit máshogy kéne megcsinálni, s miért csak egy hét van már a forgatásból. Egyébként általában jól kijövök a rendezőkkel.

Mit tartasz a legfőbb hibádnak?

A türelmetlenségemet. Szinte minden konfliktusom ebből származik. Ez abból következhet, hogy alapvetően szélsőséges alkat vagyok (ezt természetesen nem tartom hibának) — apám is ilyen és a fiam is.

Elégedett vagy mostani önmagaddal?

Nagyon örülök, hogy idáig eljutottam, de most már többre vágyom. Van kudarcélményem is, például, hogy az új filmhez, amit egy hete forgatunk, meg kellett volna hírom 15 kilót. En mindent megpróbáltam, de egyszerűen nem megy. A filmet különben András Ferenc rendezte, Cserhalmival játszottuk a főszerepet. Még nem sokat tudok róla mondani, a forgatókönyv (Bere-ményi Géza írta) mindenesetre nagyon jó.

Szerepálmód?

Főiskolás korom óta szeretném eljátszani Mercutiót a Rómeó és Júliából. Szívesen játszánám még Leart, V. Henriket, Macbethet, és az összes Csehovot. Filmes álom egy van: Rober de Niro, amerikai színész (akihez hasonlítani is szoktak) tervezze, hogy eljátszsa Jézust. Mellette eljátszánám Szent Jánost.

Végeztél valamit a „civil” Eperjes Károlyról. Mire maradt idő a színészet mellett?

A legtöbb időt a családomra igyekszem fordítani, aztán a sportra. A sport a szenvedélyem, rendszeresen focizom, kosarazom, meccs-csokra járok. Könnyvet leg-többször olyan olvasok, amit már nagyon ajánlanak. Ver-seket szeretek mondani, de ön-álló estet nem tervezek, ahhoz nem érzem meg elég érettnek magam. Néha eljuto-k moziba, színházba is.

Az ügyelő hangja vet véget a beszélgetésünknek, készülődésre szólítja a színészeket. Megköszönöm a beszélgetést, elválnék, s fél óra múlva már a színpadon látom viszont Eperjes Károlyt a Coriolanus halkszavú hadvezéreként. Játssz.

Zsubori Ervin

Fotó: Szabó Róbert (MAFILM)

közegben dolgozni, tisztára a szereteten alapul a próbája, ugyanakkor igazi profi (a kettő látszólag ellentétben áll, de valójában mégsem). Nagyon kell hinni neki, s nagyon hisz bennünk. Talán azért, mert maga is az, nagy becsben tartja a színezt. Nem túlzás azt állítani, hogy egy plusz játéksztílust kaptam (kaptunk) tőle, ami nálunk egyáltalán nem divat: ez a nagyon laza, mégis rendkívül koncentrált színjátszás. Rendezésével bebizonyította, hogy nem kell feltétlenül túlhajtótnak lennie a játéknak ahhoz, hogy drámai hatást keltsen. A darabot különben nagyon szerettem (általában minden szerepemet szeretem), bár maga Menzel mondta: még legalább 2 hét kellett volna hozzá, hogy tökéletes legyen.

Térjünk át egy kicsit a film világára. Tudommal 5 főszerep (Könnyű testi sérítés, Optimisták, Uramisten, Visszaszámlálás, Tanítványok) és két emlékezetes epizódalakitás (Redl ezredes, Esmélés) áll mögötted. Hogyan került kapcsolatba a filmmel, s mennyire fontos számodra ez a műfaj?

A végével kezdtem: retentő fontos, legalább annyira, mint a színház (színészi munkámat ez a két terület tölti ki, a szinkronstúdióba vagy a rádióba egyáltalán nem járok). Hogy ma már viszonylag otthonosan

(figyelve játékokat) azt mondtam: „Ha így dolgozol, öt év múlva meghalsz. Ezt nem szabad. Ugy kell tenni: MINT-HA.” Meglehetősen súlyos szavak. Miből merítetted az erőt az ilyen mélyen átélt játékhoz? Van színészi ars poetica?

A legnagyobb erőm a hitem. Vallásos vagyok, s igyekszem eszerint is élni. Nagy erőm ad, hogy van egy szellemiség, ami a minden-napjaimat behálózza — ennek segítségével túl tudom tenni magam a durvaságo-kon, és a szakma kegyetlen-ségein is. Hiszem: én arra vagyok hivatva, hogy színész legyek, ez a küldetésem, az a dolgom, hogy így szolgáljak. Ebből táplálkozik belső igényességem magammal és a munkámmal szemben, ez ad erőt és kitartást ahhoz is, hogy elvégezzem a dolgo-mat. Persze, egy ilyenfajta önelvárásrendszernek nagyon nehéz megfelelni, van amikor nem is sikerül. Ars poeti-cát egyébként nem fogal-maztam meg magamnak. Szerepeimet mindig másként építem fel. Mások véleménye szerint alakításaim egyik közös vonása, hogy a vásznon-ról úgy tűnik, mintha ott talál-nám ki az egészét. Ez fő-leg a párjelenetekben van így, amiket nagyon szere-tek.

Az Uramisten főszerepért elnyerted a játékfilm-szemlén a legjobb férfialaki-tás díját. Milyen volt Feleki Kamillal együtt játszani, s

át a csúcsponton, s annyira nem volt megszerze-ve a dolog, hogy kis híján elűtött egy autó. Iszonyú ide-ges lettem: összeveszttem min-denkiel, aztán kijelentet-tem, hogy nem vagyok haj-landó még egyszer felvenni ezt a jelenetet. Így a filmbe ez került bele, ráadásul nem is látszik, hogy milyen ve-szélys helyzet volt.

Kíváncsi lennék, mennyire szól ez a film a Sajek Oszkárt alakító Eperjes Károlyról. Hadd tegyem fel ezt a kérdést két idézet segítsé-gével. Számomra a film egyik kulcsmondata az, amikor Binder Lipót azt mondja Sa-jeknek: „A jégben egyedül van az ember.” (Aztán még hozzátesszi: „És te félsz egyedül!”) Mennyire igaz ez rád?

Ha erre célzol, nem érzem, hogy egyedül lennék. Mindenekelőtt van egy elég normális családi életem — feleségem (szerencsére nem színész), hétéves kislíam. Egyébként is társasági, kö-zösségi ember vagyok, de jól el tudok lenni egyedül. Persze, vannak pillanatok, amikor magányosnak érzi magát az ember, de azt hiszem, ez természetes dolog.

A film egyik utolsó mondata, amikor azt vágják Sajek fejéhez: „Neked világ-számod van, te állat! Mit akarsz még?” Van-e világ-számód? Mástként feltéve a kérdést: a kritika legtöbbször elismeréssel szól rólad, befutott színésznek érzed ma-gad?

Nem tudom, hogy van-e világ-számom. Másfelől az a

Mi az a TÖTEK?

A TÖKE-olvasó körökről még a felsőbb éves egyetemisták jelentős része is csak igen keveset tud, az elsőéves pedig jószerevel most szerez róluk először tudomást annak ellenére, hogy ezek a körök elsősorban az ő számukra indulnak. Ezért mielőtt idei körünket meghirdetnénk, rövid ismertetőt adunk e körök munkájáról.

Egyáltalán: mire jó a marxizmussal való foglalkozás? — tehetitek és teszik is fel naponta a kérdést. Kissé távolról kezdjük a választ. **Tőkei Ferenc** nemrég megjelent gyűjteményes kötetét (Tőkei Ferenc: Kortársunk-e Marx? Kossuth, 1984.) a következő szavakkal ajánlja olvasói figyelmébe: „A klasszikus marxizmus iránt ma nem túlságosan nagy az érdeklődés. Szeretném remélni, hogy olvasóim közt lesznek olyanok is, akik megértik, hogy a marxi életműre támaszkodó elméleti gondolkodás nélkül a jelen problémáinak és tennivalóinak tudatosítása nem lehetséges.” Nos, ez utóbbi állítást próbálja a TEK is — a maga módján — nemcsak bizonyítani, hanem az ilyen típusú gondolkodást elősegíteni. Ez persze elképzelhetetlen a marxi életmű tanulmányozása nélkül.

TÖKE-olvasó kör. A cím még kissé félre is vezet, mert igaz ugyan, hogy a körök munkájuk során elsősorban a TÖKE-vel foglalkoznak, tehát marxi politikai gazdaságtannal; de megközelítési módja hangsúlyozottan „társadalomelméleti”,

hiszen a marxizmus rész tudományokra szakítotttsága ellenére is egységes egész alkot. Nehézséget maga a TÖKE okoz; nem titok: nem könnyű olvasmány; célunk első lépcsőben nem több, mint megtanítani leendő tagjainkat a TÖKE önálló feldolgozására, természetesen az előbbieket szellemében.

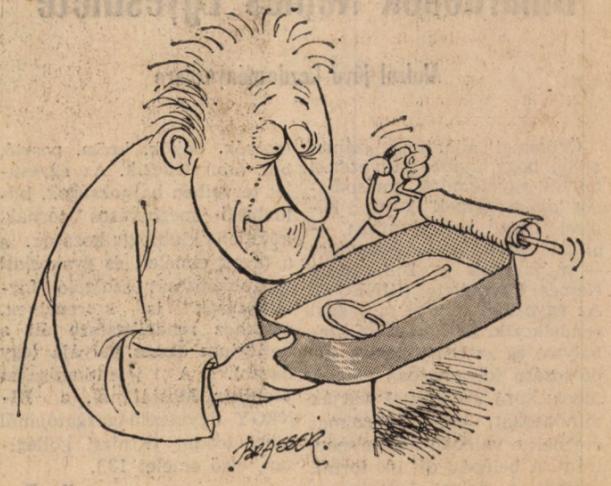
Erre szolgálnak a TÖKE-olvasó körök. A körmunka az ön-álló és közös munkát kapcsolja össze; a kör tagjai még a foglalkozások előtt elolvassák a kijelölt részeket, ezt az önálló munkát a körvezető különböző szempontok, kérdések megadása-ával könnyítheti. Ezt követi a tulajdonképpen közös kör-munka, ahol a kör tagjai megvitájták a felmerült problémákat, értelmezési nehézségeket. A körvezető szerepe ideális esetben itt a vita vezetésére korlátozódik, esetleg néhány kérdéssel győződik meg arról, hogy az adott szövegrész nem okoz érte-lmezési problémát. Az együtt végzett munka igen hamar jó kö-zösségi hangulatot alakít ki, a viták végül is segítik egymás jobb megismerését és így a szakmai munka a közösségépítés alapjává válik.

A Társadalomelméleti Kollégium természetesen egyéb programjaira, körreire, előadásaira is várja az érdeklődő első-éveseket. Közös kirándulásokat is szervezünk az elkövetkező hetekben és tavasszal.

A TEK-be való felvétel egyetlen kritériuma valamely TÖTEK-körben végzett aktív munka, bárki tagjaink sorába léphet, aki hajlandó céljainkért munkálkodni.

Figyeljétek plakátjainkat, szeretettel várunk benneteket a TÖTEK-körökben!

(TEK)

Kulcs a kulcshoz

Tanár úr, kérem, hol lehet itt testnevelni?

— Milyen lehetőségek állnak a mozgani vágyók rendelkezésére? — kérdeztem Zsádányi Istvánt, a testnevelési tanszék tanszékvezetőjét.

— Korlátlan a lehetőség — kezd számomra meglepően a válaszadást. — Persze elsősorban nem a terem sportokra gondolok. Hadd kezdjem egy „meghívással”! A harmad-, negyedéveseket szívesen látjuk minden testnevelési óránkon. Emellett minden hétfőn és csütörtökön, délután kettőtől jöhetnek zenés gimnasztikázni a központi épület termébe.

— Kosárlabda? — Hétfő, tizenkét óra. Kinizsi utcai terem. Várunk legalább egy csapatra való lányt, akiknek van kedvük egyetemközi versenyeken is szerepelni. Benevezük őket a Spartakiádra.

— Hallhatnánk kicsit többet erről a versenyről?

— Természetesen. A Felsőoktatási Intézmények Spartakiáját hét sportágban rendezik meg. Nevezetesen: röplabda, tollaslabda, atlétika, asztalitenisz, úszás, kosárlabda és labdarúgás. Utóbbi kettő hétről hétre egy meccset jelent, a többi verseny egy-egy nap alatt lezajlik. Részvevője lehet minden olyan hallgató, aki nem igazolt versenyző. Aki szeretne valamelyik sportágban indulni, az minél hamarabb jelentkezzen nálunk, hogy benevezhessük és hogy segíthessük a felkészülését.

— Foci?

— Ha összejön egy csapat akár fiúkból, akár lányokból és igénylik, akkor akár rendszeres órát is tudunk tartani nekik. Egyrészt a MAFC-pályán, másrészt itt a parkbeli grondon, ahol most is tartunk órát. Néhányan már felfedezték délutánra is a grundot, mint labdaütő helyet, másoknak is ajánlom. És még foci. Október 30-án megrendezzük a hagyományos gólyafocit az elsősöknek. Várjuk a csapatok jelentkezését!

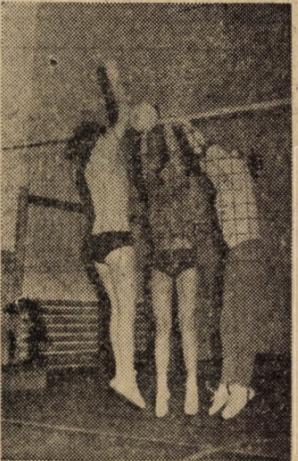
— Úszás?

— Öntevékenyen, de van lehetőség más vízisportra szervezeten is. Lehet evezni, igaz, ehhez ki kell jutni a BEAC Soroksári Duna-ági pályájára, ott minden van, ami az edzéshez kell. Elsősorban négyesek, nyolcasok jönnek, versenyzési lehetőség is van számukra.

— Mit tud még ajánlani?

— Van tíz kerékpárunk. A

jelentkezőknek túrákat szervezünk. Az első 6-án volt, a folytatás nem rajtunk múlik. Természetesen saját kerékpárral is részt lehet venni

ezen a túrákon, csak azt nem szabad elfelejteni, hogy az országúton veszélyes jármű a bicikli. Csak jól képzett, fegyelmezett embereknek érdemes így útrakerelni. Más. A Ráday és a Kinizsi utcai kollégiumból esténként kisebb-nagyobb csoportok indulnak egészségkocogásra. Mindenkinek jót tesz, aki kipróbálja, ezt a statisztikai adatok is igazolják. Jó lenne, ha egyre többen hódolnának az ilyen időtöltésnek és persze nappal is lehet ezt csinálni. Gondoljunk csak az amerikai filmekre. Majd nem mindegyikben van egy-

két perc, amikor a hős éppen kocog. Ott ez természetes dolog.

— Lesz-e olyan rendezvényük, amely már hagyományná vált?

— Igen. Valószínűleg novemberben megrendezzük az asztalitenisz házbajnokságot. A lebonyolítás módja a jelentkezők számától függ. Ebben a tanévben is megszervezzük táborainkat. A harmadéveseknek tenisztanfolyam indul. Először előkészítő termi foglalkozás lesz, majd

— mivel csak egy pálya áll a rendelkezésünkre — a tehetőségesebbek a Feneketlen tónál, bérelt pályán is gyakorolhatnak. Nem maradhat el a vízitábor sem, amely egy egyhetes kiképző táborból és egy — valószínűleg júniusi — vizitúrából áll majd. Ismét lesz sítábor is, ide jöhetnek a legtöbben.

— Mire hívná még fel a figyelmünket?

— A mozogni vágyóknak érdemes figyelemmel kísérniük a tanszéki hirdetőtáblát. És még egyszer: várjuk a jelentkezőket! Öntevékeny csoportokat is várunk, amennyire tudunk, segítünk nekik elképzelésük megvalósításában.

— Új kezdeményezés?

— Szeretnénk egy természetjáró akciót beindítani. Jó lenne ha csak szolid csapattal is, de részt tudnánk venni az országos túrákon, az öpróba-versenyeken. Szeretnénk az ősz folyamán évfolyamonként egy-egy természetjáró napot szervezni. Mindezek megvalósítása, csupán a lelkes szervezőkön múlik, példa rá a Városi—Ollári-féle Pecsét(ny)elők Túraszakosztály. Sárakkal tudunk segíteni azoknak, akik többnapos út-

ra vállalkoznak. Akár az is lehetne a jelszavunk, hogy „a láb mindig kéznél van”.

— Mire hívná még fel a figyelmünket?

— A mozogni vágyóknak érdemes figyelemmel kísérniük a tanszéki hirdetőtáblát. És még egyszer: várjuk a jelentkezőket! Öntevékeny csoportokat is várunk, amennyire tudunk, segítünk nekik elképzelésük megvalósításában.

Nos, úgy látszik, csupán a mozgási lehetőséget kihasználó emberekre van szükség. Igaz, a lehetőségek közül nem egy ideig is létezett, csak nem tudtuk róla, nem vetjük észre, vagy egyedül nem volt kedvünk elindulni egy esti kocogásra, egy hétvégi túrára. Igényünk mindig volt a mozgásra, a gondolkodástól fáradt agy vagy a zh-k előtti tanulástól sajgó gerincvég mindig követelte jussát. Azt hiszem, annak, aki végigolvasta ezt a cikket, nem lesz gond a döntés, hova menjen mozogni.

Rimóczi Károly

Előszó

A VALÓSÁG 1985/7-es számának egyik kiemelkedő tudományos teljesítménye VITÁNYI IVÁN: A KÖZÖSSÉGEK ELMÉLETE ÉS VALÓSÁGA című munkája.

„A primer csoportokat az jellemzi, hogy (...) tagjaik szemtől szembe, teljes személyiségükkel fordulnak egymás felé. Ideáltípusa szerint az egynemű cselekedetében a közösség tagja, átveszi értékrendszerét, aszerint él, azt képviseli (... család, rokonság, baráti társaság, vallási gyülekezet stb. ...). Ezzel szemben a szekunder közösségeket az jellemzi, hogy (...) a résztvevők nem teljes személyiségükkel vesznek részt benne, hanem csak személyiségük egyik oldalával (... nagyobb település vagy munkahely..., nemzet...). S végül: „az autonóm egyének mint egyének tudatosan egyesülnek magasabb (harmadjokú) közösségekké, a közösen vállalt érték alapján, még általánosabban, mert azonos módon keresik a maguk és a társadalom számára az élet minőségét (...)

Ideáltípusuk harmonikus fejlődés esetében a két folyamat egymásba fonódik (...). Nagyrészt így játszódtott ez le azokban az országokban, ahol a polgári társadalom autochton módon, elsősorban belső erők következtében fejlődött ki. Itt is hosszú, kemény és olykor kegyetlen történet volt azonban (...), nehézségeit nemzedékek szenvedték meg (...). Még inkább így történt ez azokban az országokban, ahol a gazdasági-társadalmi fejlődés nem pusztán belső erők következtében lépett a polgárosodás-iparosodás-városiasodás-modernizálódás útjára, hanem a

szervetlen fejlődés

modelljét követte. Mint például Magyarországon. (...) Mindazok, akik a társadalmi fejlődést befolyásolni tudták vagy akarták, vagy akárcsak gondolkodtak róla (...), nem gondoltak eléggé a fejlődés szervezésének következményeire. Egy olyan szervezésre, amely a közösségek harmonikus fejlődését és megerősödését, a magasabb típusú közösségek kibontakozását, a bennük való társadalmi magatartás elsajátítását is magában foglalja. (...) Ez komoly orientációs zavarok (és ezáltal lelki bajok) forrása lehet. (...)

Vannak-e alternatívái a további fejlődésnek? (...) Legalább három alternatívát kell felvetnünk: 1. Lényegében a jelenlegi helyzet marad — amennyiben gazdasági téren is csak a kis kiigazítások politikája tud érvényesülni, s ez nem jár átjogó, a társadalom demokratizmusát széleskörűen fejlesztő reformokkal. (...) 2. A dinamikusabb gazdasági fejlődés megteremtése a lehetőségek egy olyan átalakulásnak, amely a nálunk gazdaságilag fejlettebb országokban végbement. Ebben a másodfokúság dominál, a közösségek ennek jegyében stabilizálódnak, adaptálódnak a másodfokú társadalmi szervezethez. 3. Van-e lehetősége annak, hogy a társadalmi, gazdasági fejlődés olyan úton haladjon tovább, amely megnöveli a harmadjokú közösségek iránt kialakult igényt, s alkalmas is, keretet is nyújt kibontakozásukra?

Úgy vélem, ez a reális alternatíva, esélyeit és követelményeit azonban csak az egész gazdasági-társadalmi fejlődéssel együtt lehet megvizsgálni.”

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK 1985/1-es számának értékes írása POKOL BÉLA: AZ ÉRDEKKÉPVISELETI SZERVEK A POLITIKAI AKARATKÉPZÉSBEN című összegző tanulmánya.

„A modernizáltság főkműjének az egyes társadalmak vonatkozásában az alkalmazkodási-megújulási képesség elért szintje tekinthető. (...) Az egyes társadalmi szférák (gazdaság, politika, jog, közigazgatás stb.) egymástól való fokozatos elkülönülését és önálló logikájuk, funkcionális autonómiájuk létrejöttét tekinthetjük a strukturális változásnak, amely révén a mai modern társadalmak — és egyes elkülönült szféráik — adaptációs-megújulási képessége létre jöhetett.” Ma már Magyarországon is egyre inkább hatni kezd a tény, „hogy legalábbis a gazdaság vonatkozásában valamely fokú funkcionális autonómia nélkül nem lehet növelni a gazdasági hatékonyságot (...). A

funkcionális autonómia

kialakulása fontos (...) az állami-politikai szférán belül is.” Nyugaton a politikai állam két alrendszerre vált szét, a közigazgatási és a politikai alrendszer a jog csatornáján keresztül kapcsolódik. E változás jelei ma már Magyarországon is megfigyelhetők, de a modernizációs érdekében e folyamatot fel kell gyorsítani. Ebben az összefüggésben kulcsfontosságúak az érdekképviseleti mechanizmusok, szervek kialakulásának, valódi, hatékony működésüknek lehetőségei. Eddig azonban a különböző, elvileg érdekképviseleti szerveknek sok, valójában állami-irányítási feladata is volt és az érdekképviselet gyakran a közigazgatási szerveken, apparátusokon belül, személyi kapcsolatokon keresztül valósult meg. Ezért tesz Pokol Béla javaslatokat az érdekképviseleti szervek tartalmi elkülönülésére, továbbfejlesztésére. „Az általános érdekeknek az empirikus érdekekből, folyamatos kompromisszumokból történő létrehozása felszabadítja a társadalom energiáit.” Ennek érdekében tagoltabbá célszerű tenni az érdekképviseleti rendszer mai struktúráját, meg kell tisztítani azt az állami-közigazgatási szervezeti feladatoktól, oldani kell az egyes érdekképviseleti szervek monopóliumát meghatározott társadalmi kör fölött, ezáltal az érdekképviseleti rendszer struktúrája egy idő után mesterséges hozzárendelés nélkül tudná lefedni a társadalom tényleges érdektagságát. A jövőben „az érdekképviseleti szervek legfőbb vezetői személyének kiválasztásában is csökkenteni lehet a külső meghatározást, és csak utólagos jóváhagyási jog illetné meg az illetékes politikai testületeket” — szól az óvatos javaslat.

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK 1984/4-es számában olvashatjuk KERI LÁSZLÓ: POLITIKAI SZOCIALIZÁCIÓS FOLYAMATOK AZ IFJÚSÁG KÖRÉBEN című tanulmányát.

Az iskola, a család, a szervezetek, a társadalmi közeg különböző szándékolt és spontán hatásait a többéves tudományos kutatások alapján elemezve a „preferált szocializációs értékeket, a cselekvő, a résztvevő egyént eszményítik, a gyakorlat viszont a pusztán formális részvételt erősíti; a korán kialakuló

kettős szereptudat

tartósan elválasztja egymástól a magánvélekedés és a közszereplés értékészletét (...); a hirdetőt és a működő értékek oly mértékben és olyan gyakran keresztezik egymást, hogy maga a választás is nehezen vállalható.”

„Láttuk (...), a kedvezőtlen vonások többsége éppen a társadalomszerkezeti mozgások nem kívánt eredményeként alakult ki. Amennyiben a tendenciaszerűen bemutatott jelenségek tovább intézményesednek, akkor az elkövetkező évtizedben a társadalomnak új feszültségekkel kell szembenéznie. Komoly esély van arra, hogy olyan fiatalok váljanak felnőtté, akik legkevésbé sem érznek vonalmat a jelenleg adott politikai intézményekben való részvételre. (Ebből egyáltalán nem következtethetünk arra, hogy bármiféle politikai részvételre nemet mondanának.) Tehát: csak „a főbb szocializációs intézmények működését meghatározó körülmények megváltoztatása hozhat hosszabb távon eredményt.”

B. K. T.

TEK-történet

A hatalomvágyról

Még a spanyolországi foci VB előtt történt, hogy néhány fiatal szakkollégista úgy érezte, hogy nem éri jól magát. Olyan dolgok érdekelték őket, amelyek nem fértek bele a szakkollégium hivatalos irányvonalaiba. Úgy gondolták, hogy mikrogazdasági problémák helyett ők inkább marxizmus-sal és annak gyökereivel, a klasszikus német filozófiával és minden egyéb elméleti közgazdasági, politológiai stb. problémáival szeretnék foglalkozni.

Kiváltak tehát a szakkollégiumból és intézményesítették vágyaikat. Így alakult meg a Társadalomelméleti Kollégium. „A kollégium megszervezésével ti magatok ismertek fel, hogy a szocializmus ügyének gyakorlati szolgálata a közgazdaságtudomány gyakorlati művelése napjainkban fokozottabban igényli az elméleti felkészültséget, a sokoldalúan megalapozott, korszerű marxista világnézet erősítését.” (Részlet az alapító rektori határozatból.) A kollégium ma már ötödik éve teljesíti — jól, rosszul — ezt a felvállalt nehéz feladatot.

Eddigi legjelentősebb ilyen jellegű munka az volt, hogy a pg tanszék új jegyzetének egyetlen igazi kritikáját a TEK adta. Nem igazán sikerült dűlőre jutni a tanszékkel.

Mostani legfontosabb TEK-feladat, segíteni az egyetemen

beinduló új elméleti szak tematikájának kidolgozásában. Nem könnyű feladat, de végére egy olyan, amely nemcsak látványos eredményeket hozhat. Itt világosan megmutatható, hogy mit tud és mit akar a TEK. Hűen ahhoz a Marx-aforizmához, hogy „Mindnyájan hatalomvágyók vagyunk abban az értelemben, hogy a saját nézeteinket szeretnénk uralomra juttatni.”

Tolnai János

Néhány jelenet a Társadalomelméleti Kollégium mozgalmas életéből. Előadások, klubélet, érdekes programok színesítik az elméleti munkára vállalkozók életét

Rémhírt terjesztünk...

Dézsá vü és plágium

Kora reggel szívesen hallgatom a rádió „10 reggeli” című adását. Ha azonban unalmas, gyorsan attekerek a tobb zenet sugárzó Petőfire. Szep-tember közepén sem volt ez maskeppen, amikor is egy meglepo hurre kaptam fel a fejemet: „...ejjel tuz ütött ki a Novoteli Szano egyik szobajában, a helyszinre sieto riporter-kollegat azonban a portias nem bocsátotta be, es informácioval sem szolgát.” Magyarul: kirugta! A szanoda igazgatojának becsületere legyen mondvá, megtudva az esetet, felhívtá az adás szerkesztöjöt es sürü elnezeskerék közepette pár mondatban elmondta: az épületben egy Colorion márkájú televízió gyulladt ki. A szobában tartozkodo osztrák vendég riasztására a londoner oltópisztolylyal próbálkozott megfékezni a tüzet, ez lenyegében sikerült is; a kivonuló tüzoltókra már csak az utómunkálatok maradtak. Eddig a hír, es eddig a korrekt tájékoztatás. Nem is erdemelne az egész említést, amennyiben nem lettem volna olyan balga, s nem teker-tem volna át oly felelötlenül a Petőfire készüléket. Az ottani hírekben ugyanis meglepö újdonságot tudtam meg, amikor a tüzesetet ismertették: „a tüz oka ismeretlen” — zárta mondatát a bemondó alig tíz perccel azután, hogy nem éppen hitel nélküli forrásból hallhattam a valódi okot. Hirtelen úgy éreztem, mintha ugyanez a dolog valahol, valamikor már pontosan ugyanígy megtörtént volna velem. Dézsá vü — így hívják ezt a jelenséget. S mire észbe kaptam, már tudtam is, hogy egy szociológusunk írásában olvastam hasonlót. S ha már a társadalom ütöere tapintó es diagnózissal szolgáló kutató logikáját követem, akkor hadd álljanak itt a hír megváltoztatásának általam feltételezett okai:

Szemérmesség, kisebbségi érzés, búsmagyarokodás: vagyis, hogy hogyan néz ki az, ha a mi kis hazai szállodatüzünket csak egy ócska televízió okozza; ez igazán nem világ-színvonal!

Ideológiai megfontolások: a szocializmusban pedig — ha most már be is gyürözték a szállodatüzek — az okok egyelőre ismeretlenek. S ha változó elveinkkel lassan össze is fér, sohasem tudhatjuk: mi lenne szövegségeink véleménye.

Nehogy 1: azaz nehogy valaki azt higgye, hogy egy tévé csak úgy kigyulladhat.

Nehogy 2: nehogy azt higgyék az emberek, hogy azért, mert az Orion vezetői azt nyilatkozták, hogy az általuk gyártott készülékek hibátlanok, azért az úgy is van.

Nehogy 3, illetve a „ne a gyerek előtt” ósi bölcsességből kifolyólag: nehogy felzasssa magát az a sok kis tineazser, aki mind olyan bájos naivitással csak a szenzációt hajszolja, az a sok kis butus semmirekellö, rühes kölyök, az a...

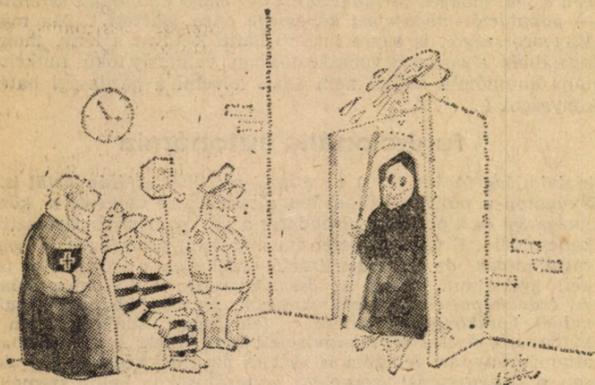
Nehogy 4, avagy nyomozati megfontolások: vagyis annak elkerülés céljából, hogy a tv-készülék gyártói közül valaki megnevezze, hogy még koránt sincs minden rendben gyártmányuk körül.

Nehogy 5, avagy tudománypolitikai okok: vagyis hogy a tudományos közvélemény ne értesüljön arról, hogy kutatási eredményeinek alátámasztására, a sajtóvisszhang tanulmányozására a camorrával es kábítószerekkereskedökkel együttműködve ismeretlen ösztöztelű fehér porral es lángszóróval, a londoner iránt érzett reménytelen szerelme miatt a gyújtogató Hankiss Elemér többszörösen visszaesöt letartóztatták.

Ennyi! Ez egy rémhírhoz untig elég...

— emme —

Halálos kacaj

A segítség

Pályázati felhívás

A Magyar Rádió pályázatot hirdet Ifjúsági Munkastúdióba leendő újságírók, riporterek előzetes szakmai felkészítésére. Jelentkezhetnek azok a III., IV., V. éves egyetemi hallgatók vagy már egyetemi végzettséggel rendelkező fiatalok, akik indítást es tehet-séget éreznek a rádiós újságírás-hoz.

Várjuk azok jelentkezését is, akik a Magyar Rádió körzeti stúdiói, tehát Pécs, Győr, Szolnok, Miskolc es Nyíregyháza vagy az említett városok vonzáskörzetéből kerültek az egyetemre.

A pályázókna széles körű politikai tájékozottsággal, jó írás- es beszéd-készséggel, megfelelő hang-annyal es legalább egy idegen nyelv közép-fokú ismeretével kell rendelkezniük.

A jelentkezés határideje: 1985. november 15.

Kérjük, hogy eddig az időpon-tig a pályázók egy önéletrajzot es egy darab, legfeljebb két gépetl oldányi, erre a célra készült pub-licisztikai írást küldjenek be bármilyen témakörben es műfajban (cikkek, kommentár, glossza).

Címünk: Magyar Rádió személyzeti es oktatási osztály (1800 Bu-dapest, Bródy S. u. 5-7.). Az Ifjúsági Munkastúdió 1986. február-ában indul. A foglalkozások heti egy alkalommal, a késő délutáni órákban lesznek. Az Ifjúsági Munkastúdiót legeredményesebben el-végzők külsős, majd belsős mun-katársként dolgozhatnak a Magyar Rádióban. A körzeti stúdiók von-záskörzetéhez tartozó egyetemi hallgatók tanulmányaik befejezése után es stúdiókban kaphatnak kül-sős, majd belsős megbízást.

Személyzeti es oktatási osztály

A Gondolat Könyvkiadó új könyveiből

„Csak a nebulók kötelesek elhinni, hogy a messiások es hősök úgy nőnek mint a krumpli vagy úgy érkeznek, mint a meteor. Kicsinyes csírákból szökkennek elő a legnagyobb dolgok is, s a nagy emberek egyebet is cseleked-nek, mint hogy nagy cseleke-deteikkel taractálják a históriát.”

Ezzel az Ady-idézzel indul Nagy Lászlónak, a Had-történeti Intézet tudományos főmunkatársának „**KARD ES SZERELEM**” című könyve, amely a napokban jelent meg a Gondolat Könyvkiadó gondozásában. A szerző több mint három évtizedes kutatómunkával tisztázta a XVII. század számos homályos kérdését. A könyvből megismerhet-jük a hajdúk es végvári vité-zek, jobbágyok es nemesek életét, napi gondjaikat, es szokásaikat, s egyebek között olyan kérdésekre is választ kaphatunk, hogy milyen er-kölcsök uralkodtak hazánk-ban a XVII. században, ho-gyan kapott Bocskai István koronát a török szultántól, vagy milyen körülmények kö-zött halt meg a „Murányi Vénusz”. A könyvet gazdag képanyag egészíti ki.

Ugyancsak a Gondolatnál jelent meg Domokos Sámuel „**MAGYAR-ROMÁN IRO-DALMI KAPCSOLATOK**” című könyve. A jelenleg 72 éves irodalomtörténész, folklórkutató, bibliográfus, műfordító nyugalomba vonulá-sáig egyetemi tanár volt az ELTE román tanszékén, s fő-ként a XX. századi román irodalommal, a romániai nép-költéssel es a román-mag-yar irodalmi kapcsolatokkal foglalkozik. E kötetben munkáiból egy csokorra való gyűjtött egybe a román iro-

dalom es folklór magyar vo-natkozású kérdéseiről.

Második, bővített kiadást ért meg Herrádi Miklós nagy sikerű műve, a **KÖZ-HELYSZÓTÁR**. A mindenna-pi futó érintkezések világá-ban gyorsan kell információt adunk hovatartozásunkról, személyiségünkéről. Ritkán van időnk, módunk a legmegfe-lelőbb nyelvi, vagy gondolati formát megtalálni. Ez a szó-tár a gondolkodás időzava-rát, igénytelenségét gépiessé-gét illusztrálja. Nem lebeszélő szótár: arra buzdítja olva-sóját, hogy a szótárban fog-lalt anyag helyett, jobbat, igényesebbet keressen s ta-találjon. További új könyvek:

Antal László: Gazdaságirá-nyítási es pénzügyi rendszere-rünk a reform útján; Csillag István—Lengyel László: Vál-lalkozás, állam, társadalom; Makó Csaba: A társadalmi viszonyok erőtere: a munka-folyamat (KJK); Makó Csa-ba: A taylorizmustól a mun-kaszervezeti reformokig (Akadémiai); Konceptió es kritika — vita Liska Tibor „szocialista vállalkozási szek-tor” javaslatáról; Tordai Zád-or: Megértő módban; Hanák Péter: Jászai Oszkár dunai patriotizmus (Magvető); Csepeli György: Nemzeti tu-dat es érzésvilág; A Lukács-vita (Műzsák); Szabó Máté: Zöldek, alternatívok, környe-zetvédők (Gondolat); Réteg-ződésmodell-vizsgálat IV. es V. kötet; Helyi társadalom II. kötet (Társadalomtudományi Intézet); Bayer József—Hardi Péter: Pluralizmus (Kossuth). E könyvek is megvásárolha-tók, (vagy már elfogytak) egyetemünk könyvesboltjá-ban.

A vers születése

Utazom a trolin — ez gyak-ran megesik velem. Bámész-kodom. Nézem a semmit, bá-mulok a levegőbe, amíg fi-gyelmemet magára nem vonja egy furcsán öltözött ember. Világoskék ingén zöld vitor-láshajók úszkálnak. Szörös csuklóján feltűnően vastag aranylánc. Feje tetején pedig csábosan félrecsapva egy alig két számmal nagyobb vá-szonsapka. Az önmagában is fura figura tanulmányozásá-ba feledkezem, amikor észre-veszem, hogy leülve előkoto-rász egy agyonhajtogatott la-pot, rajta át- meg áthúzott, fölfeirt, csillagozott, bejegyzé-ssekkel tarkított ritkasoros gépirás: egy vers! A kisördög felébred bennem, odairányít költöm mögé, ahol sandán belelesek az írásba.

„Kék angyalkák szárnyán repülök a szivárvány színű mennyek felé...”

Már-már kibuggyan belö-lem a nevetés, amikor is a zötykölődő trolin poétám egy tollat halász elő valamelyik széből, még egyszer jól át-gondolja, majd egy határo-

zott mozdulattal a „repülök” szót áthúzza, s fölé alig ol-vashatóan odabiggyeszi: „szülök”. Hja, kérem, az al-literáció! E professzionizmus láttán az orkászserüen kitör-ni készülő sátni nevetésemet csak a lappangó kétely fojtja vissza: hátha az imént re-mekmű született.

— emme —

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felélő szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALÁY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-348.

Kiadó: Hirtankadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felélő kiadó: TILL IMRE vezérigazgató 85-8590, Szikra Lapnyomda, Budapest

Felélő vezető: CSÖNYESI ZOLTAN vezérigazgató

Korszerűsített közmondások

Komputer-magánimport: Amit elveszítünk a vámon, azt duplán visszanyerjük a BAV-on.

Nem rubelexport: Mentül inkább, annál kevésbé.

Reálbér: Sok kicsi kevéssre megy.

Arszínvonal-emelkedés: Ki a fillért nem becsüli, annak van igaza.

Környezetszennyeződés: Addig jár a korsz a kútra, míg az nitrátos lesz.

Takarékosság: Jobb ma egy kötvény, mint holnap az OTP-kamat.

Szigorodó ellenőrzés: Addig kapardj kurta, míg nem jön a GR.

A gazdaságirányítási rendszer fejlesztése: Járt utat a járatanért el kell hagyni.

Új kereskedelmi alapelv: Kis forgalom, nagy haszon.

Növekvő jövedelemcentralizálás: Ha nem eszik a kását olyan forrón, akkor megetetik.

Átharítás: Az adóemelés harapását az áremelés szőrével kell gyógyítani.

Első szektorban dolgozó: Ebben guba nincs.

Hiánycikkek:

Amit ma megvehetsz, ne ha-laszd holnapra.

Olesó húspári termékek: Kutyából is lehet szalonna.

Amit a dísznők közé kever-nek, az a korpa.

Hajjsza: Lassan járj, tovább élsz.

Költségvetés: Nincsen szabálymódosítás adóemelés nélkül.

Zöldség-gyümölcs kereske-delem: Ki mint vett, annál drágáb-ban adja tovább.

KGST-együttműködés: Aki másnak vermet ás, ener-giát kap.

Érdekltség: Eső után felvásárlásiár-eme-lés.

Nagymaros: Lassú víz partot mos.

Hatékonyagjavítás: Többet esszel, mint dumá-val.

Energiagazdálkodás: Oszd el es fukarkodj.

Dizkrimináció: Jó bornak is kell ceger. Cse-rearanyból vederbe.

Aranycempészet: Hallgatni az aranyról.

OTP-kölcsön reálértéke: Ki időt nyer, pénzt nyer.

— béc —
(Figyelő)

NENA

Nagy siker volt! Nena a BS-ben forró hangulatú koncertet adott október 4-én

Fotó: Nagy Gábor